

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

Szerkeszti a püspöki hivatal
A szerkesztésért felelős FUTÓ ANDRÁS
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
DEBRECEN, KÁLVIN-TÉR 17. SZ.

Megjelenik minden hó 15-én. = Előfizetési ár 1 évre 4 P 80 f.
Postatakarékpénztári csekkszám: 43,916.

NAGY JÓZSEF
1860—1937.

A debreceni Kollégium régi lelkész-tanárainak egyik tiszteletreméltó alakja dőlt ki Nagy Józsefben, aki elejétől végig a debreceni Kollégiumban végezte tanulmányait s állott harminc éven át annak szolgálatában. A régi Kollégium maga nevelte tanárait, hogy így biztosítsa az évszázadok óta kialakult hagyományos szellemet nemzedékről-nemzedékre. Nagy József halála megsirattatja velünk az egyén elmúlását, de vele kapcsolatban megsirattatja a Kollégium ama régi szellemének az elmúlását is, amelynek a megboldogult tipikus képviselője volt. Nagy József frissen felhantolt sírjánál joggal tehetünk fel a kérdést: Mi alakította ki s tartotta fenn annyi időn át a Kollégiumban uralkodó, megingathatlannak látszó hagyományos szellemet? Röviden felelünk: A theológiára alapított neveléstudomány. Az örök érvényű igazságokat tartalmazó theológiával a pedagógia sziklaszilárd alapot nyert, amely a korszellem szeszélyes változásainak nem volt alávetve. Ezen az alapon fejlődhetett aztán bátran a kor-nak megfelelő pedagógia a maga módszereivel, de az alap, a kiinduló pont mindig ugyanaz maradt. A debreceni Kollégium theologiai alapon állva is mindig a haladás híve volt a pedagógiában, s a szak-tudósoknak egész sorozatát mutathatja fel (Hatvani, Maróthy, Sinay, Lugosi stb.).

Nem régen egy kiváló vezető állásban lévő tanügyi férfit a kollégiumi tanárok összefojetelén úgy nyilatkozott, hogy az ő ideálja a paplanár, akinél a lelkész nevel, tanár tanít. Igen, a theologia a tanár élte fogytáig megmaradó vallásos lelkiületet teremt, amelynek áldásos nevelő hatása van. Ezen lelkész-tanároknál a vallásos élet ápolása az ifjúság körében nem kényszer, nem a Rendtartás által elő-írt követelmény, hanem lelki szükséglet. A bibliából megtanulják a pedagógiában annyira nélkülözhetet-len igazság, szeretet, megbocsátás elvét, ezeket az elveket a gyakorlatban is érvényesítik. A theologia nemcsak vallásos érzületet teremt a tanárban, de az örök érvényű igazságok birtokában jellemzősülárdsá- got, egyszerűséget, igazi puritánizmust. Ilyen tulajdonságokkal tudtak ezek a lelkész-jellegű tanárok igazi kálvinista jellemeket nevelni. A tanítványok sohase látták a régi tanároknál, s így a Kollégiumban a törtéleést, görbe utakon való érvényesülést, itt mindenki igaz, becsületes munkája után érvényesült. A személyi érdekek háttérbe szorultak a közérdek mellett. A Kollégium az igazi érdekeket meg tudta be- csülni, s vezető állásokba egyháziasság, tudomány, megbízhatóság terén kipróbált egyéneket állított. Éber figyelemmel kell örködni azért egyházkerületünk örállóinak, hogy az itt hangsúlyozott elvekkel ellentétes áramlat: egyháziatlanság, közömbös viselkedés a vallás iránt, a kálvinizmussal ellentétben álló nagyozolás valamiképpen be ne hatoljon a Kollégiumba s itt valamiképpen gyökeret ne verjen. A puritán szellemmel áll, enélkül elbukik a Kollégium. Jelszava legyen azért a vezetőségeknek: minél több lelkész-jellegű tanárt a Kollégiumba!

A lelkész-jellegű tanárok kiváló képviselője volt Nagy József, aki 1860 november 3-án szüle- tett Debrecenben. A theologia elvégzése után két évig köztanító volt, egy évig gimnáziumi segédtanár a Kollégiumban. Majd kilenc évig Hajdúszoboszlón működött mint tanár, az ottani polgári iskolában. 1895-ben az egyházkerület a debreceni tanítóképzőintézet tanárává, 1911-ben igazgatójává választotta.

Semmi sem mutatja jellemének egyenességét, mint az, hogy az igazgatói állásról 1913-ban önként mondott le s kérte a rendes tanári állásba való visszahelyezését, mivel az adminisztrációt nem tartotta természetével összeegyeztethetőnek. Ettől kezdve 1925-ig a vallástant tanította, vezette a tanítási gyakorlatokat. Ebben az évben nyugalomba ment, de az intézet iránt való érdeklődése sohasem szűnt meg. Tanítványai rajongásig szerették az igaz embert, a jólelkű tanárt, akitől úgy a valláserkölc, mint a tudomány terén sokat tanultak. Meghalt folyó év január 22-én. Temetése, amelyre még vidékről is jöttek be a volt tanítványok, nagy részvét mellett január 24-én volt. A ravatalnál Kolozsvári Kiss László mondott meghaltó imát, míg a sírnál az intézet nevében e sorok írója tartott búcsúbeszédet. — Áldott legyen emléke!

Dr. Veress István.

Dr. Veress István.

A férfiú, kinek tisztelt nevét érdemeit méltató cikkünk fölé írtuk, a magyar királyi vallás- és oktatásügyi Miniszter úrtól vett s 1937. évi január hó 7-én keltezett értesítés szerint méltán megérdemelt kitüntetésben részesült, amennyiben néki a Kormányzó úr Ófömlétsága Budapesten 1936. évi december hó 23. napján kelt legfőbb elhatározásával a tanügyi főtanácsos, tanítóképzőintézeti igazgatói címet kegyesen adományozni méltóztatott. E cím-adományozással tudvalevőleg a méltóságos titulus is természetesen együtt jár, de sokkal nagyobb jelent az a méltóság, amelyre ez a kormányzó kiüntetés a tisztének minden rendiben hívségesen forgolódo szellemi munkást a mi szemünkbe fel-emelte.

A „Debreceni Protestáns Lap“, melynek Dr. Veress István közel negyven év óta szorgalmas munkatársa, nem mehet el szó nélkül a kitüntetés mellett s midőn ezzel kapcsolatban a kiváló tanügyi férfiúról megemlékszünk, nemcsak azért tesszük ezt, hogy legbensőbb örömünket fejezzük ki az igaz érdem megjutalmazása felett, hanem méginkább azért, hogy a jelen való és jövőendő nemzedék előtt reámutassunk egy valódi értékes közéleti, közelebből egyházi közéleti nevelői munkásságnak nemzedékekre kiható eredményeire, melyeknek áldásos voltáról bárki meggyőződhetik, ha Dr. Veress István közöttünk való pályafutásának határköveire tekint s fölméri azokat a mély lelki hatásokat, melyeket ez a tevékenységében fáradhatatlan, emberi mivoltában szeretetteljes egyéniség hosszú évtizedekre terjedő működése alatt — mint a jó magvető a krisztusi példázatban — szoros és szívós, magamagát egészen odaáldozó munkája nyomán kitermelt.

1871 november 2-án született Dengelegen. Szatmár megyében, hol atyja tanító volt. Népnevelő hivatását így már atyai örökségként hozta magával a világra. Szülei 1873-ban a biharmegyei Kóly községbe költöztek s itt végezte el elemi iskoláit is, innen jött az 1884—85. iskolai évben a debreceni református főgimnázium I. osztályába tanulni. Kiváló, szorgalmas tanuló volt s a tanári kar ingyenes konviktusban s ösztöndíjakban részesítette s így végezte el a középiskolát, majd 1892-ben a debreceni theologia akadémiaira iratkozott be s azt 1896-ban el is végezte. Szorgalmával már mint theologus is kitűnt: a főiskolai pályázatokon részint latin, részint magyarnyelvű munkáival díjakat nyert s három éven át működött mint nevelő az Andaházy

Szilágyi intézetnél. Közben megszerzi a tanítói oklevelet is s 1896 szeptemberében az első, 1897 szeptemberében a II. lelkészsképesítő vizsgáit leteszi. Volt köztanító és esküdtfelügyelő s 1897—98-ban a Nagy József-féle alapítványon Bázalbe megye s az ottani egyetemen tovább tanul s onnan írja első cikkeit a „Debreceni Protestáns Lap“ számára. Onnan hazajövet nevelő lesz a Bethlen-családnál s a Bethlen- és Tisza-család teszi lehetővé, hogy első nagyobb, Svájeról írott munkája megjelenhetett. 1900-ban Révre választják meg missziói lelkésznek s itt harmadmagával felfedezi a híres révi cseppkő-barlangot. A bihari egyházmegye jegyzője lesz s itt kezdi meg intenzívebb irodalmi működését: a külföldi és hazai protestáns egyházak életének ismertetését hazai és külföldi egyházi lapokban s munkatársává lesz a Lipcsében megjelenő Chronik der christlichen Welt-nek, melyben tíz éven át ilyen cím alatt írja tanulmányait: der Protestantismus in Ungarn. 1905-ben a népes Bihardiószeg hívja meg lelkészül s rövidesen az érmelléki egyházmegye lelkészi főjegyzőjévé választja meg. De itt is folyton tanul és képezi magát s 1910-ben a bécsi evangélikus theologiai fakultáson licenciátust szerzett a magyar Kálvinizmusról írt munkájával, melyet német nyelven Thübingiában adott ki s 1911-ben a kolozsvári tudományegyetemen a bölcsészeti doktorátust is megszerzte.

Dr. Veress István 1913. évi május havában foglalta el Debrecenben a tanítóképzőintézet egyik tanári állását, melynek még ugyanazon év november havában már igazgatója is lett. Boldog emlékeztű nagy püspökünknek, Dr. Baltazár Dezsőnek egyenes hívására hagyta ott lelkészi állását, kinek nagy isteni adottsága volt, hogy minden munkakör ellátására a legmegfelelőbb embert tudta beállítani. Azóta 24 év telt el s Dr. Veress István nem lankadt meg sem buzgóságában, sem egyháza iránti odaadó szeretetében, sem az ifjúság iránti atyai jóságában, amellyel nevelni igyekezett mindenkor a jövő tanító nemzedékét, az egyház feltett kincsének, veteményes kertjének: az iskoláknak öreit és buzgó kertészeit. Igazgatói működésének idejére esik az osztályok párhuzamosítása, az egyes tantárgyaknak megfelelő szakemberekkel való ellátása s a növendékeknek a tanulásukban gátló temetési szolgálat alól való felmentése. Az egyházkerületen 12 éven át tölti be a képzőintézetek és a polgári iskolák szakfelügyelőjének tisztségét s 1920 óta szakelődője az Egyetemes Konventen a tanítóképzőintézeti ügyeknek. Ő szervezi meg Debrecenben a Szülők Iskoláját, amely 12 év óta fejt ki áldásos tevékenységet vezetése

és irányítása mellett. De egyik legnagyobb érdeme mindvégig az marad, hogy a nagy püspök biztatására megszervezi a kollégiumi polgári iskolát s ezzel a debreceni családok százait hozza közelebb a Kollégiumhoz és általa egyházunkhoz.

Sokoldalú tevékenységét alig tudjuk e rövid ismertetés keretében méltatni. Állandó összeköttetést tart fent a külfölddel s nyári szabadságát is legtöbbször valamelyes hasznos tanulmányúttal köti össze. Amellett ráér arra is, hogy komoly tudományos munkák megírásával szolgálja egyháza és iskolája ügyét. 1931-ben megírja intézetének hetvenöt éves történetét s általános, vallási és egyházi, majd pedagógiai jellegű dolgozatainak se szeri, se száma, melyek idegen nyelven is megjelentek, méltó figyelmet keltve. 1933-ban ülte meg húszéves igazgatói jubileumát, melyen legkedvesebben esett szívének a volt tanítványok üdvözlete, kik mintegy 80-90-en jelentek meg az ország minden részéből s ajándékokkal halmozták el volt igazgatójukat. De a legszebb emlék marad számára az a 2500 levél, melyeket egykori tanítványaitól kapott, akikkel most is fenn tartja összeköttetését s akik most is hálás szeretettel ragaszkodnak hozzá. Ez az ő legnagyobb kitüntetése, mert a szerzetet Pál apostol szerint „soha el nem fogy”.

Baja Mihály.

Kubizmus.

A kubizmusról mindnyájan tudjuk, hogy nem egyéb, mint egyik modern művészeti irány.

Egyik-másik piktor három darabra vág például egy ócska kályhacsövet s aztán egy drótszál segítségével újból összefoglalja azokat. Majd lefesti. A kályhacső felső részébe helyez egy ócska lakatot. Ez képezi az agyvelőt. A középső rész a gyomrot, a törzsököt. Az alsó kályhacső a lábakat.

Így néz ki egy kubista portráit.

S nekünk jámbor szemlélőknek nem marad egyéb hátra egy-egy ilyen kép szemléleténél, mint az elismerés és a dicséret kifejezéseinek hangoztatása. Mert ha így nem cselekszünk, akkor azt mondják reánk, hogy elmaradott, mult századbeli együgyű, buta falusi bácsikák vagyunk.

Ilyenformán vagyunk a költészettel is. Megjelenik például egy-egy költemény ilyenforma strófákkal:

*Bánatom gallérja, örömöm inge,
A tejmellű hónap csendes szendergése.
Ócska rézkupaknak tajtékos bánata,
Taplósipkás erdő ábrándos világa;
Világok ábrándja
Leona, óh Leona!*

Amikor elolvassa az ember az efajta költeményeket, avagy végighallgatja azoknak elszavalását, akkor első kötelessége, hogy a dicséret hangjain emlékezzék meg úgy a szerzőről, mint az előadóról. Mert ha ezt nem cselekszi, akkor újból elmondják elmaradott, jámbor falusi bácsikának.

Majd végigsétál az ember egyik-másik város utcáján s meglát egy-egy emeletes épületet mindenféle párkányzat és díszítés nélkül. S amidőn keresi az épületen az ablakokat, azt veszi észre, hogy ahová

tíz ablak kellett volna, ott egy széles üvegfal mered felé.

Hát bizony ilyen helyeken és esetekben legcélszerűbb az az eljárás, ha az ember úgy sóhajt fel az ilyen épületek falai alatt: Micsoda remek alkotás, micsoda ízlés, micsoda művészet!...

Mert bizony holmi ellenkező vélemény-nyilvánítás esetén ismét fejünkre olvassák: Micsoda elmaradott ember kigyelmed! Nincsen semmiféle érzelme a modern építészethez.

Így vagyunk ma, fájdalom, a művészetnek csaknem minden ágával. A kubizmus kezd rátenyerelni festészetre, szobrászatra, költészetre, építészetre stb.

De hát voltaképpen mi is az a kubizmus?

Nézetem szerint a kubizmus lényege nem egyéb, mint bizonyos céltalan futás a képtelenségek, lehetetlenségek birodalma felé. S fájdalom nemcsak mint művészeti irányzat, de mint szellemi irányzat igyekszik rátelepedni állami, társadalmi berendezkedésünkre is.

Hiszen a verbeli kubisták semmivel sincsenek megelégedve a nap alatt. Ha rajtok állana, ez a sárteke, amelyen élünk, nem annyira gömbalakú lenne, hanem sokkal inkább kocka-alakban forogna a nagy világűrben.

En bizonyos kubistavonásokat látok abban is, hogy a mai világban sokszor lehetetlenségeket várunk egymástól. Van például bizonyos kubista színezete a mai közterhek, adók tetemes, súlyos voltának is.

De ezen állapot még nem olyan veszedelmes betegség, mint az a tény, hogy a kubizmus felkerekedni óhajt társadalmi-bölcséletünk égboltozatára is.

Voltaképpen mi a kummunizmus? Utópia, lehetetlenség. Miat átmeneti forradalmi jelenség fellephet ugyan itten-ottan; végeredményében azonban, mint végleges társadalmi berendezkedés, nem élhet soká. A kommunizmust, amely jelen századunk réme gyanánt kezd mutatkozni, nem a magánvagyonnal rendelkező egyének, nem a nagytőkések, kapitalisták, a nagybirtokosok, hanem a takarékos, szorgalmas, istenfélő egyszerű proletárok fogják megsemmisíteni.

A józanság, szorgalom, takarékoság, istenfélelem hatalom volt minden időben. Hatalom marad a jövőben is.

S hogy mennyire így van, mutatja a kommunizmus előszelének, a kubizmusnak szerepe jelenkori napjainkban.

Láthatunk ma kubista képeket, szobrokat, épületeket; olvashatunk kubista verseket, nótákat. De mutasson valaki nekem egy kubista prédikációt.

Hát ilyesmi nincsen. Persze, hogy nincsen. Próbáljon csak valaki holmi érthetetlen, kubista prédikációt tartani a mi józan, egyszerű magyar népünk előtt! Kezeskedem róla, hogy rövidesen, a legjobb esetben csere-papot fognak kérni abban a gyülekezetben.

Vajjon a népszónoklatot, miért nem képes a kubizmus meghódítani? Hiszen művészeti ágazat a népszónoklat is. Sőt a művészetnek egyik legnagyobb értékű válfaja.

Azért, mert népünk egyszerűsége, romlatlansága, józansága megvet mindenféle elképzelhetetlen, elkótyagosodott szellemi és művészeti irányzatot.

Hiába próbálják ma sokan elhitetni a mi egyszerű népünkkel, hogy a fehér fekete, hogy a kétszer-

kettő nem négy — a népies őserő ösztönszerűleg tiltakozik minden efajta törekvések ellen.

S ezen népies őserőt nekünk magyar reformátusoknak különösképpen meg kell becsülnünk. Isten és a biblia után ez a mi elsőrangú erősségünk, sziklavárunk. Erre az őserőre, mint egyik fundamentumkőre építkeztek annakidején a reformátorok. Isten után ez az őserő tartotta fent egyházaikat évszázadok zivatarjain keresztül.

Amikor látjuk napjainkban a kubizmus térhódításait, igyekezzünk attól megtagadni együttérzésünket, rokonszenvünket.

Maradjunk inkább jámbor, elmaradott, egyszerű bácsikák, mint holmi beteges szellemi és művészeti irányzatnak — amelyet az utókor is ki fog nevetni — meggondolatlanul könnyelmű uszályhordozói.

Baráth Imre.

Mit tanulhatunk a német egyházi harcokból?

Írta: Tamás Ferenc.

A németországi nehézségek, amellyekkel különösen a német protestantizmusnak kell megküzdenie, nem ok nélkül vannak. Isten általuk a világ keresztyénségének nagy tanulságokat nyújt. Ezeket a tanulságokat figyelő szemekkel kell kutatnunk. A történelem azért az élet tanítómestere, hogy valóban okuljunk az események tanulságain.

Az Isten országa nem ebből a világból való. Itt élünk ezen a földön, de Krisztus egyháza ígéretet jelent. Ez az ígéret a legnagyobb reménység mindazok számára, akik Krisztusban hisznek. Isten az övéinek mindennél hatalmasabb módon megbizonyította, hogy ezek az ígérek mind igazak és ámenek. A legnagyobb öröm a mi számunkra, hogy nem vagyunk ehhez a világhoz kötve. A keresztyénség hangja az Isten országának a hangja ezen a földön. Ezt a reménységünket és hitünket mi nem adhatjuk fel.

Ebből konkrét parancs szól az Isten országa földi előképéhez, az egyházhoz. Ez földi körülmények között él, de szemét szüntelenül az Isten országára kell, hogy fűgessze. Szinte egy mérték önmaga megvizsgálására a világhoz való viszonya. Ha nagyon jól érzi magát ebben a világban, egész biztosan nem ez a világ hasonult őhozá, nem ez a világ lett jobb, hanem az egyház közeledett a világhoz többé vagy kevésbé, de ebből a közeledésből csak az egyház vesztet. Az egyház nem találhatja otthon magát soha ezen a földön. Mi mindig jövődőt keresünk, mi mást várunk. Az egyház egyetlen bizonyágai az Ó- és Újszövetség ígérek. Az Ószövetség az eljövendő Krisztusról, az Újszövetség a visszajövő Krisztusról. Az egyház nem érezheti jól magát sem a liberálizmusban, sem a kommunizmusban, sem parlamentarizmusban, sem a diktatúrában, sem az internacionalizmusban, sem a nacionalizmusban. Az egyház mindenütt kiáltó szó. Kibékíthetetlen ellentéte ennek a világnak.

Ha időnként valamelyik divatos irányhoz nagyon hozzájárul, hamar észre kell vennie, hogy az idők

változásai őt sem kímélik meg. Összeomlik az ő szeretete. És ilyenkor beszélünk a keresztyénség válságáról, holott valójában nem történt egyéb, mint az egyház magabizása ingott meg és azok pusztultak belőle, amik nagyon is emberiek voltak. Ezért hívő keresztyének nem siránkoznak soha felettébb. Az egyház feje, az ő egyházát soha nem hagyja el. Ezért mi nem félünk!

Az Isten Igéje nem szó, nem könyv, nem tan, nem is csak az életben megvalósuló élet, hanem konkrét hatalom. Az Ige üresen soha nem tér vissza. Az Isten Igéje közöttünk az Isten jelenléte. Ez a reális valóság tudja olyan bátrakká tenni mindazokat, akik az Isten Igéjével állandó valóságos kapcsolatot vannak.

Az Isten Igéjének nem választhatom ki ezt, vagy amazt a részét, amely éppen nekem megfelel, vagy amely tetszésemet megnyeri. Csak az Isten Igéjét, az egészet, amint az Ó- és Újszövetségben számunkra Isten azt kijelentette, vehetem, mégpedig csak úgy, amint az ott van. Ha nem is tudom elfogadni, nem nekem van igazam, hanem az Igének. Elhallgatással, vagy mellénézéssel nem intézhetem el a dolgot.

Az egyházban való szolgálat, tehát az Ige szolgálata. Az Igének pedig szava van mindenhez. Eppen ezért az egyház, ha igazán egyház, soha nem hallgathat el. Szavának irányítója csak a teljes Szentírás, de abból egy jótát el nem alkudhat. Nem az a cél, hogy a földön konszolidált állapotok között biztosítsa magát, hanem, hogy az emberiség igazi érdekeit szolgálja. Ez az igazi érdek pedig nem földi, hanem egy eljövendő.

A felelet felvetődik; hogy tudja az egyház elképzelni a maga létét a földi adottságok között? Hogy tud szolgálni egy népet? Vagy egyáltalán nem szükség törődnie e világgal? Az egyház benne él ebben a világban kétségtelen. Nemzeti, társadalmi, gazdasági stb. rendben élünk. Ezeket Isten adta. Es ezeket az egyháznak nem is kell elvetnie, de nem is szabad egyikhez sem túlságosan hozzákapcsolódni. A népek, a közösségnek, társadalomnak az az igazi szolgálata, ha ezeket az Isten Igéjéről való bizonyosság által Isten elé vezetjük. Ez az igazi szolgálat és ehhez semmiféle más szolgálat nem hasonlítható.

Az Ige szolgálata egyforma. Semmiféle különbség abban nincs. Azt jelenti ez az egyformaság, hogy nem én szólók, hanem általam a Szent Lélek. Nem lehetnek ünnepélyes istentiszteletek és nem lehet másod- vagy harmadrangú igehirdetés.

Rendkívül fontos az Igének a szolgálata a nevelésben. A gyermekek oktatásában és a theologusképzésben egyaránt.

Az Ige szolgálatának különbözőségei nem fokozatot jelentenek, hanem minőségbelit. Gondoljunk egyházi életünkben egy veszedelmesen elharapódzó jelenségre, amely a lekipásztörök között a gyakorlatban már teljesen megokolatlan sorrendet állít. Legszembetűnőbb ez a hitoktató lelkészek életében. A hitoktató-lelkészeget mindenki szívesen cseréli fel, mert azt gondolja, hogy azáltal előrébbjutott. Ez veszedelmes tünet. A klerikalizmus jelentkezése.

Az Ige szolgálata döntő jelentőségű a theologusképzésben. A teljes Szentíráson alapuló, a mindenkori tudományos színvonalon álló és megfelelő komoly keresztyén légkörben nem nevelődött theo-

logus nemzedék nélkül, egyházi életünk jövője forog kockán. A református egyháznak Magyarországon ez a kérdés olyan időszerű és annyira sürgős, hogy ez elől nem térhet ki! Semmiféle áldozat nem riaszthatja el, mert e nélkül üres.

Kitűnt, hogy az elvek tiszta megfogalmazásának kibeszélhetetlen jelentősége van. Tudományos teológiára tehát olyan szüksége van az egyháznak, mint az embernek a levegőre. Nálunk ezen a területen nagy hiányokat kell pótolnunk. Különösen az írás és a magyar teológiai irodalom részletes ismerete. Egészen a magyar reformátorok munkáihoz kell visszamennünk és onnantól kezdve felújítani azt a lelkesítést, amelyik nem szűnik meg sohasem munkálkodni.

Ehhez theologusainkat (nemcsak a theologus diákokat) nevelni kell. Áldott hatású erre a nevelési munkára az ú. n. lelkészi továbbképzők szervezése. Kimondhatatlan kár, hogy a múlt években már Debrecenben megkezdődött továbbképzők abba maradtak. Erre, ha másként nem megy, még bizonyos pressiót alkalmazni sem szégyen, mert ezt meg kell értenie mindenkinek, aki az Igét komolyan akarja szolgálni, hogy a lekipásztornak nemcsak akarja szolgálni, hanem az Igével komolyan is kell foglalkoznia. Ezek a továbbképző csoportok megfelelő vezetés mellett nagy hasznára lennének, nemcsak a magyar theologus irodalom fellendülésének, hanem lekipásztoraink között felelősség érzését is növelné.

Az evangéliumi elveket mindig nagyon határozottan és világosan kell kifejezni. Egy-egy burkolt, vagy hamisan a köztudatba dobott elv, esetleg évszázadok múlva olyan nagy kárt tesz, amit el sem képzeltünk volna.

Igen fontos a multak tanulságaiból levonnunk azt a következtetést, hogy a keresztyénség nem tömegcikk. A keresztyénség kezdetben lélekről- lélekre terjedt és az Isten Igéje sokkal jobban megtalálja az utat a szívekhez kisebb körökben. Nem jelenti ez a keresztyénség egyetemének a feladását. Hiszen Istentől kapott nagy ajándék, hogy gondolhatunk arra, hogy sokan vagyunk keresztyének. Az együvé tartozás érzését tehát ápolnunk kell. És erre van is mód elég. Csak egy tévedéstől kell magunkat elszakítanunk. A nagy templomok gondolata meglehetősen róm. kath. gondolat. Nekünk inkább arra kellene törekednünk, hogy kisebb és egy-egy gyülekezetben minél több, lehetőleg ne monumentális, hanem inkább keresztyén családias jellegű Istenháza épülne. Itt komolyan szembe kell néznünk egy kísértő gondolattal: a templomépítés nem művészeti kérdés. Az Isten házában nem gyönyörködés okáért megyünk, hanem egyedül az Isten Igéjéért, amely élő valóság. Mi nagyon is megbecsülendőnek tartjuk az emberi művészetet, amíg az, mint eszköz, sok embert elvezet az Isten közelségébe, de nem szabad összekeverni a dolgokat. Művészeti eredmények miatt az igazi keresztyénség soha nem adhatja fel léteinek alapját, az Isten Igéjét. A kérdés tehát mindig csak az lehet: miképpen tudom közelebb vinni az emberekhez az Igét!

A mi magyar református egyházi életünkben van még egy igen nehéz kérdés. Ez az államhoz való viszonyunkat jelenti. Nagyon tiszteletreméltó okok-

ból nagyon sokan még jobban szeretnék szorosabbra fűzni a szálakat az egyház és az állam között. Isten éppen az utóbbi időkben, éppen a németországi eseményekkel kapcsolatban is megmutatta, hogy roppant elővigyázatosoknak kell lennünk. Milyen nagy problémát képez pl. most nálunk az iskolák kérdése? Hány egyház szeretne szabadulni az iskolától? Egész hitoktatásunk nagy részét az állami hitoktatók végzik. Istennek legyen hála, hogy a mi magyarországi viszonyaink még kedvezőek, de éberren gondoljunk arra, hogy az állam más, mint az egyház. Az államformák korok szerint változhatnak és változnak is tekintet nélkül az egyházra, sőt sokszor az egyház ellenére! Hitvalló őseink nem hiába hoztak meg minden áldozatot az iskolákért! Ezeket feladni annyit jelent, mint könnyelműen játszani a jövővel. Egyetlen jövőbelátó terv csak arra irányulhat, hogy minél jobban függetleníteni egyházi életünket, mint szervezetet az állami élettől, viszont arra törekedni szívvel-lélekkel, hogy minél több lelki-keresztyén tartalommal tápláljuk magyar népünket és szeretett magyar hazánkat, amelynek ez az egyetlen reménysége, de ha ez megvan, ez elég.

Még a legfontosabbak közé tartozik az ifjúság nevelése. Itt különösen gondolkodok az iskolán kívüli ifjúságra is. Valljuk meg őszintén, ez a kérdés jelenleg mostohagyermek egyházi életünknek. Pedig ha van kérdés, amelyen ma sokat kell törődnünk; ez a kérdés elsősorban az. A mai világ, mint minden új, a fiatalok lelkét akarja megfogni. Az egyház nem lehet tétlen. Vigyázzunk! Nehogy későn kapjunk észbe, amikor ifjúságunk már elveszett az egyház számára. Sajnos, nagyon is ezt az utat járjuk! Itt semmi áldozattól nem szabad visszariadnunk, pedig ha jól megnézzük, nem is áldozatról, hanem egy nagyon is áldásos munkaterületről van szó, amely még mindig többet ad nekünk is és a gyülekezeti közösségnek is. Siessünk, még nem késő!!!

Mindenki számára egy nagy személyes tanulság is adódik. A keresztyénség nemcsak tan, de az is, élet, melyből kiki olvashatja az Isten Igéjét. Keresztyén tan és élet minden vitán felül, szétválaszthatatlanul összetartozik. Aki szétválasztja és csak keresztyén tudós akar lenni, vagy aki pozitív keresztyénségről beszél és nem elmélkedik az Istenről az ő Igéje alapján; mindkettő nagy tévedés. Az egyik elveszti jogát, hogy másokat tanítson, mivel nem éli, amit hirdet, a másik emberi Babeltornyot akar építeni, amely nem lesz maradandó, mert hiányzik belőle az istenismeret. Ne válasszuk szét soha a kettőt, sőt neveljük magunkat alázatosan mindkettőben, mert akkor tudunk csak hittel megállani az egyház Ura előtt, akiben ha hiszünk, semmi körülmények között, soha nem félünk.

Módszer vagy lélek.

Mióta a kimondhatatlan nevű pesti pápaszemes pedagógusok évről-évre eszelnek ki valami új találmányt: óravázlatot, élménytémát, szabadegyetemet, nyolcosztályú népiskolát meg mikor mit, azóta csak szánakozva szabad visszanezni a régi idők szegény együgyű iskolamestereire. Mert hiszen csak a modern elmék találták fel a puskaport vagy legalábbis ők szállítják a spanyolviaszkot az iskolaügy terén. Meg

nem állhatnának tudós tekintetük előtt Gárdonyi vagy a mi néhai való derék, jó falusi rektoraink. Pedig azoknak ha nem is volt olyan dróton rángatott módszeres eljárásuk, mint amelyet ma kívánnak, nem bénította meg lelkesedésüket, nyugodt, derült kedélyüket, a nevelés művészetéhez szükséges rugalmas kedélyt a délutánjukat is elrabló dolgozatjavítás, meg egyéb rengteg irodai munka. Ma az elemi iskolás gyermek is annyi házi feladatot kap, alig van játszani ideje. Tévedés érte tanítóját okolni. Az parancsra cselekszik.

Hadd mondjak el valamit abból, amit a 70 felé járó Piroska néni a napokban gyermekkori emlékeinek foslányaiából az ő tanítójáról felelevenített!

Besztercebányán volt mint csere-gyerek német szón. A derék iparoscsalád annyira nem tekintette kosztosnak, akin nyerekedni lehetett volna, hogy az érte küldött ellátási díjból szebbnél-szebb bái, konfirmáló ruhákkal lepte meg a nála lakó leánykát. Tanulmányait az evangélikus iskolában végezte, amely nem egyszerű osztatlan elemi iskola volt, hanem az akkori igényeknek megfelelő felsőbb nevelőintézet is. De ami különös érdekességet ad neki, az a szokatlanul nehéz helyzete volt, hogy a derék Orphanides tanító úr nemcsak hogy négy osztályt vezetett, a III—VI. osztályokat, hanem a helyi viszonyok kényszere folytán három nyelven tanította növendékeit: magyarul, németül és tótul. Minden osztály állandóan talált elfoglaltságot, egyik sem tétlenkedett vagy rendetlenkedett.

És nem kellett neki hozzá rendelettel előírt, paragrafusokba foglalt módszeres eljárás. A maga természetes józan eszével, buzgó odaadásával megtalálta az utat a növendékei lelkéhez. Lám, 50—60 év múltán is kedvesen és hálásan emlékszik öreg növendéke a nála töltött évekre, ha a betanult anyag részletei kihullottak is a fejből. Elemlegette egyebek közt, hogy egyszer a növendékek ajándékkal akartak kedveskedni nevenapjára a tanító úrnak és összegyűjtöttek egy esomó pénzt. Abban az időben a tanító fizetése nemcsak készpénz volt meg terményjárandóság, hanem a szülőktől kijáró pénz vagy természetbeni adományok, pár csirke, tojás stb. Orphanides tanító úr a nevenapjára kapott pénzből gazdagon megvendégelte növendékeit cukrászsüteménnyel.

Az alföldi papi háznak a felvidéki iparoscsaláddal az összeköttetése három nemzedéken át tartott. Piroska néni apja az ő házínénijének a szüleinél volt csere-gyerek 1853-ban, ő 1880-ban volt ott, a leánya pedig még szintén az öreg nénihez házatól járt 1903-ban a besztercebányai iskolába németül tanulni. Az előzményekből természetes, hogy leányáért sem fogadott el Lorenz néni kosztpénzt.

A régi jó patriarchalis idő egyik jele volt az is, hogy Lorenz bácsi segédei és inasai a családdal egy asztalnál étkeztek. Akkor még nem állította ellenségként egymással szembe a „munkást” és a „munkaadót” a népboldogító szociáldemokrácia.

Félő, hogy a mostani sok módszeres divat, meg statisztika, amely tanárnak, tanítónak kezét, lábát megköti, szabad idejét az önképzéstől, a szükséges üdüléstől és a társadalmi élettől, amelynek úgyis csak kinézett vagy lenézett kültagja, elrabolja: ellenségként állítja majd szembe a különben talán lelkes és jókedvű pedagógust az ő kényszermunkájának színhelyével. Megéri-e ezt a tudákos módszer

és a köteteket megtöltő óravázlat meg óraterv, meg a Mindenható tudja, mi minden?...

Videant consules, ne quid detrimenti res publica (mert az iskola is drága „közügy”) capiat!

Szeremley Béla.

A temetési éneklés körüli bajokról.

Istentiszteleti rendtartásunk a temetést a *szimbólikus* istentiszteletek közé sorozza. Ez az osztályozás azonban nem jelentheti azt, hogy *ennek* az istentiszteletnek bármelvik része elhanyagolhatóbb volna, mint akár a homiliás, akár pedig a sákramentomos istentiszteletnek hasonló részei. Gondolok itt az *éneklésre*. A temetési szertartások mindegyikének liturgiája énekkel kezdődik és végződik s ezek az éneklések nem alternatív-jellegű, hanem *elmaradhatatlan*, állandó részei a szertartásnak.

Mindezek ellenére az a helyzet, hogy a temetési szertartásokon az éneklés, közelebbről a *gyülekezeti éneklés* megközelítően sem tölti be azt a szerepet, mint pl. a homiliás istentiszteletek keretében. Egészen leegyszerűsítve a tényeket: kevés kivétellel *nincs is gyülekezeti éneklés a temetéseken!* Ma már ott tartunk, hogy a református kántor éppen olyan szólóénekes a temetésen, mint a római egyház hasonló funkcionáriusa.

Ahol mégis van még ma is gyülekezeti éneklés, ott bizonyára csak a *diktálásnak* szükségéből született, régi szokása tartja azt fenn.

A leggyakoribb talán még az az állapot, amikor a kántor mellett 6—8 fejletlen hangú *iskolásgyermek*, „éneklő deáki sereg” acsarkodik, legtöbbször kegyetlenül birkózzván a nem nekik való hangfekvés nehézségeivel.

Aztán, mint egyre jobban elharapózó szokás jelentkezik a *kántor magánéneklése*. Nem arra a magánénekre gondolok most, amit rendszerint külön stólaért, mint a szertartás *kötellen* alkatrészét, természetsszerűleg egyedül kell végeznie, hanem arra a kényszerű *magános* éneklésre, ami azért az, ami, mert a némának tetsző gyülekezetből senki sem énekel a kántorral. Pedig liturgiánk semmiféle kötött szertartásban nem ismer kántori szólószót!

Látva ezeket a bajokat, nézzük már most, hol a hiba?

A főhibát én ott látom, hogy a temetési szertartást a régiek is *csak* szimbólikus istentiszteletnek tekintették s ezért bő részt juttattak benne a különféle kötetlen elemeknek (karének, szólóének, búcsúztató stb.) s mindezek bizony a gyülekezeti éneklés *rovására* történtek. A gyülekezeti éneklést lassan kiszorították az énekkarok hatásos szereplései s a többszólamú férfikar szerepét átvevő iskolásgyermekek kara, amivel a kántor jó előre betanította a hatást nem tévesztő, *alkalmi* énekeket. Gyülekezeti idősebb férfitagjai ma is emlegetik, hogy mikor ők jártak temetni, a kántor csak *megkezdte az éneket*, de nem énekelte tovább velük. *Nyilvánvaló tehát az iskolásgyermekek körüli helyettesítő szerepe!*

Az iskolásgyermekek karával természetesen olyan énekeket tanított be a kántor, amelyeket az abban az időben közkezen forgó, sokféle halotti énekeskönyvből kiválogatva, a legalkalmasabbnak,

legszebbnek, leghatásosabbnak ítelt. A gyülekezet tehát már az énekek ismeretlen volta miatt sem kapcsolódhatott be az éneklésbe.

Karéneklés és sokféle énekeskönyv: egyaránt háttérbe szorították a temetési gyülekezet éneklési szándékát.

Igy volt, mert így lehetett ez az Országos Zsinat által kiadott s 1931 január 1-én megjelent *Istentiszteleti Rendtartás*-ig. Ez az új, egyetemes érvényű rendtartás szabályozta, egységesítette összes szertartásainkat, köztük a temetést is.

A temetéssel szemben azonban az új rendtartás nem eléggé precíz és nem eléggé szigorú.

Pl. a 43. lapon ezt olvassuk: „A közönséges Énekeskönyvből vagy valamely más temetési énekeskönyvből többnyire az énekező és iskolásgyermek vagy énekkar énekel; de legmegfelelőbb és legkívánatosabb, hogy *maga a temetési gyülekezet énekeljen.*”

Ugyanakkor a 44. lapon meg ezt írja elő a Rendtartás: „Természetesen csak az Énekeskönyvben levő énekeket szabad énekelni.”

A 43. lapon megengedi a liturgia az Énekeskönyv mellett más temetési énekek használatát is. Itt meg már, mint látjuk, tilos mást, mint az Énekeskönyvet használni. Melyik hát az irányadó? Ha lehet mást is használni, mint az Énekeskönyvet, akkor megint messze eltávolodtunk a gyülekezeti éneklés megvalósíthatóságának lehetőségétől.

Aztán meg itt van az úton való éneklés kérdése is. Mít mond a liturgia? „Ahol az úton való éneklés csődületet okozna és tüntetésnek látszanék, el kell hagyni.” Már most hol van az a kúriai bíró, aki igazságot tudna szolgáltatni nekem abban a „perben”, hogy az úti éneklés csakugyan csődületet okoz-e vagy sem?.. Én azt állítom, hogy igen, a híveim pedig azt erősítik, hogy nem... Ki tudna itt és hogyan igazságot tenni?!

És ha lehet énekkarnak, iskolásgyermeknek énekelni a temetésen, akkor sohasem lehet rászoktatni a gyülekezetet arra, hogy ő is énekeljen. Mert ez már „új módi” volna a régi szokáshoz képest. Azért vannak az iskolásgyermek — így tartják híveink —, hogy ők énekeljenek. A temetés pompájához hozzátartozik az is, hogy hány „énekes gyerek” áll meg a koporsó előtt. Hiába nem szép, nem lélekemelő különösen télen a vacogó, mutáló hangú gyermekek éneklése s erre való hivatkozással hiába is akarnánk az ő szereplésüket megszüntetni, nincs rá kádencia, nincs rá törvény sehhol! Marad minden a régi ben!

A mi népünk minden rossz, megrögzött s helytelen szokásban tradíciót tisztel s személyes vallásos élete elleni támadásnak veszi, ha ezekből az idők rohanó, tisztító szele el-elkap magával valamieskét. A törvény előtt meghajlik, de ha mi magunktól akarunk valami helytelen szokást kigyomlálni, könnyen megkapjuk, hogy ez is azért van, hogy kevesebb legyen a dolgunk...

Alaposan átgondolt, a helyzet tökéletes ismertetése alapított, határozott és erélyes intézkedésre van szükség a temetési éneklés megrendszabályozása érdekében, hogy elérhessük a kívánatos, ideális állapotot: *éneklő gyülekezet legyen a temető gyülekezet is!*

Tiszaföldvár.

Szabó Gyula.

A tiszántúli egyházkerület multjából.

Szoboszlai Pap István püspök naplójegyzetei.

Közli: Dr. Nagy Sándor.

(Folytatás.)

Augusztus 7.

Nagy ebéd volt rendelve a városháznál az orosz csász. főtisztviselés tiszteletére, gr. Zichy Ő Exctja meghagyásából. Én is meghívtam.

Azonban, csak hamar reggel, főorvos Rácz úr hozzám jöven, a leverő hírt hozta, hogy Tóth Mihály tisztársam bészaratott, előbb gr. Zichy Ő Exctjához, onnan a városházhoz vitetvén, Georgevics úr által, kocsin.

Elkeseredtem, lelkemben elcsüggedtem, leverettem. Hivatván n. t. Fésős urat, vele beszélgettem. Meghatároztuk, hogy még ebéd előtt elmegyek Ő Exctjához. El is mentem XI órakor. Szerencsére, egyedül találtam. — Nagy kegyelemmel fogadott; a dívánra ültetett, maga egy székre előmbe ült szembe.

Először a tegnapi istentiszteletéről beszélünk; nagy meglepetését nyilvánította.

Átmentem, de már akkor sirva, Tóth M. úr szerencsétlen sorsára. Kezdtém könyörögni, megemlítvén ifjúságát, tüzes véralkatát, de a jóban is erőlyes hatóságát; megemlítvén, mennyire megváltozott gondolkodása Julius óta, úgy hogy — káplánjának előadása szerint — most már másik extraménitásban van. Megemlítettem nevetlen négy gyermekét, öreg édesanyját. Jót állottam fejemmel is, hogy csak had legyen szabadon, ha a piacon is kell lennie, el nem fog menni. Mondtam, mely sok ezer lélek ragaszkodik itt hozzá; ezek mind meg lesznek nyerve; ő pedig a törvényes jó ügynek hatalmas védője s terjesztője lesz. Szíveket nyerni — kegyelmes uram! — így szólék: Szíveket nyerni: ez most a feladat. Ezt óhajtom én a felséges Dynastia érdekében, fiatal fejedelmünk érdekében. Excellentiád ily hatalommal bir. Kegyelmet oszszon Excellentiád ily királyunk képében. Az Istent és — mint kegyelemnek Istenét — úgy imádja az ember legnagyobb becsü ragaszkodással. Hallgassa meg Excellentiád egy a sírhoz közelálló öregnek siránkozó könyörgését. Ekkor térdre estem előtte és ezt még azután kétszer ismételttem mindig sirva.

Az Istenre kért, hogy ezt ne tegyem. Hasztalan minden kérelmem. Itt kegyelmet nem adhat: mert T. M. azok közül való, kiknek nevei ott fön már fölírattak és átadattak. Ha kegyelmet adna, lehet hogy a bizodalmat elvesztené ott fön; akkor pedig jönne más. Akarom-e ezt?

Isten mentsen, felelék. Isten áldásának tartom én, hogy Excltád jött hozzánk. Nagyméltóságú Édesatyja is, ki nekem igen kegyes uram volt, tiszteletteljes emlékezetben van köztünk. Exládtól várunk mi kiméletet, kegyelmet, minden jót.

Határozottan kimondta, hogy e részben nem segíthet. El kezd ott ekkor a legnagyobb bizalom hangján beszélni, fensőbb nagy dolgokról.

Én is szabad utat engedtem bizalmas nyilatkozataimnak. Mivelhogy már ekkor ki volt adva a kormánynak bankjegyeket eltörlesztő parancs: erre

is kiterjeszkedtem. Mi lesz a szegény népből, kinek kezében nincs más pénz. Én — mondék — nem vagyok... hasonló szegény, noha igen csekély fizetésből élek. De még is, minthogy csak ilyen bankjegyekben van egynehány forintom, félnem kell, hogy nem lesz, amivel vásároljak valami ennivalót.

Erre így szólt: A népen azzal segítünk, hogy egy ideig nem vesszük szigorúan a rendeletet. Nagyságodnak pedig én egy angáriáját előlegezem. Megköszöntem. Száz pengő forintot kerekén adott, oly utasítással, hogy adjam át erről a szokott formájú nyugtátványt.

Meghagyta, hogy tegnapi predikáltziómat írjam le s holnap reggelre nyujtsam be. Határtalan kegyelmet bizonyított minden módon irányomban s magamra nézve okot találtam a megnyugvásra sorsom felől.

A nagy ebéd (hol Herczeg Pasquievich nem volt jelen) nekem csak bánatomat, keserűségemet növelte tisztársamnak fogva léte miatt.

Ebéd után bementem hozzá, fogoly-szobájába. Nem írhatom le érzelmeimet, beléptemkor, ott létem alatt. Az ő kedélye előbb nyugodtnak látszott, de exaltálva nyugodtnak. Utóbb leverve, elkecserevedve szólt. Kezemet csókolta, midőn ott hagytam.

Estve n. t. Fésős úrnak a napi eseményeket elbeszéltem s meghatároztuk, hogy mi papok együtt menjünk még egyszer könyörögni Főbiztos Ó Exclájához.

Augusztus 8.

Reggel Ó Exclájához indulva, jött rám szembe t. Zagya Imre ispotályi prdr. úr, ki e közelebbi alkalommal nem udvarolhatott velünk, minthogy az orosz katonák kiperédáltak, meg is verték. Vittem tehát magammal. Rámütattam, mondván, hogy ez az, kiről már a minap említést tettem. Az mindjárt megszólala s legalább 3—4 napra eleségre-valorért esedezett. Én bosszankodtam ezért. A gróf pedig azonnal pénzhez nyult, 520 pengő forintot adott neki, intvén, hogy jó úton járjon. „Egyébiránt — mondta — Önagságának (rám mutatott) felügyelete alatt én biztos vagyok az Úr felől.“ Tovább, átadtam leírva predikáltziómat. Kedvesen vette s mondta, hogy felküldi. Ekkor így szólék: Én tegnap könnyelműleg csak elfogadtam Exclád kegyelméből az előlegezett 100 pengő forintot. Azóta jutott eszembe, hogy én ezzel Excládnak minő bajt okoznék, minthogy engem oly perceptor — az egyház — fizet, kivel Exclád nincs érintkezésben, nem camaralis lévén. Visszahoztam tehát most. Oh! oh semmi, válaszolta, csak adjon Nagyságod nyugtátványt a szokott módon. Áadtam az elkészített nyugtátványt.

Minthogy jöttek mások, nem könyöröghettem fogoly-tisztársam ügyében. Eljöttem.

A városházához mentem, ott megtudtam, hogy a nagy teremben orosz istentisztelet van. Bementem. Nagy pompa. Gyönyörű ének, öt éneklő kántus. Ezek előtt állott Constantin nagyherceg. Másik végiben a teremnek Generálisok, főtisztek. Végződven a Cultus: megindult a nagyherceg s előttem megállván: igen kegyes hangon így szólt: „Sie werden jetzt das erstemal eine russische Messe gehört haben?“ — Ja, kaiserliche Hoheit — felelék — jetzt das erstemal, und es freut mich ausserordent-

lich, dieselbe in höchstlicher Gegenwart gehört zu haben.

A tanácsossal beszéltem, fogoly-tisztársam iránt, kérve, hogy tegyenek lépést mellette. Már esedeztek, de hijába. Megmondtam gr. Zichy Ó Extjának szavait a bankjegyek eltörléséről, hogy nem fogják szigorúan venni.

Estve Collegáimmal a grófhöz akartunk menni esedezni. De ott honn nem volt.

Augusztus 9.

Reggeli hat órakor paptársaimmal ismét gr. Zichy Ó Exclájához mentünk. Hozzá jutni nem lehetett, mert pénzt osztott az emberek közt. Estve felém ismét megpróbáltuk, de már akkor falura ment.

Polgár Csóka Sámuel uram hozzám jött s Tóth Mihály úr ügyében kért. Kérdezte, hogy ők többen — sokan — folyamodni akarnának; mit tanácslok? Mondtam, hogy azt még ne tegyék. Majd mi még megpróbáljuk.

Délután fogoly-tisztársamhoz mentem. Már akkor ott volt bezárva Szarka úr is. Mindketten folyamodást készítettek. Megnéztem.

Augusztus 10.

Tisztársaimmal másodiksor is odamenve, X óra tájban bejutottunk gr. Zichy Ó Exclájához.

Minthogy már akkor kihirdettette Placátban, hogy akik compromittálva érezvén magokat, önkényt megjelennek és jelentkeznek előtte, azokkal kegyelmet közleni kész lesz: mi előre ehhez elkészülvén a mondandókról egyetértően ezt tüztük ki menetelünk céljául.

Én tehát úgy szóltam Ó Exclja előtt „A mennyiben mi is, az események ellenállhatatlan rohama, félelem, rettegés, vértörvényszék, vértörvények, kényszerűség által a forradalmi árba besodortattunk, hivatali pályánkon — nem ugyan tetleg, cselekvőleg, anyagi fegyverrel, hanem szellemi működés útján, részeseivé lettünk a forradalmi mozgalmaknak: Exclád előtt ezt megvallva, Felséges Urunk és a felséges uralkodó ház iránti hódolatunkat már egyébként is Isten színe előtt egyháziilag ünnepélyesen már teljesítettük, bocsánatért esedeznünk s magunkat Exclád kegyelmébe s magas és hatályos közbejárása útján Ó Felségének legfensőbb kegyelmébe, mély alázattal ajánljuk.“

„Én — ez adatott általa kegyelemteljes válaszul — mind Nagyságodat, mind Tiszteletes Urakat biztosítom, hogy többé egy hajszál sem fog érinteni. Mint az Isten kegyelme határtalan, úgy a mi fiatal fejedelmünknel is határtalan a kegyelem-adási készség. Hosszas szorongattatással nem akarom hogy terheltessenek. Teljesítsék kötelességeiket a mint fogadták. Legyenek nyugodtak.“ De — így folytatta — a mint én e megnyugtatóst örömet nyujtom, oly őszinteséggel nyilvánítom azt is — mert tudom, hogy más célja is van idejövételöknek, jelesen hogy Tóth Mihályért kérjenek — nyilvánítom, hogy e végett szót se tegyenek, mert e részben semmi engedelemmel nem lehetek. A miket uram (egyik itt bezárt fogoly, sóházi hivatalnok), a miket Tóth Mihály uram tettek, azokat elnézni nem lehet stb.

Igy el kelletvén hallgatnunk e részben, ránk árasztott kegyelmét megköszönvén, s magunkat abba továbbra is ajánlván eljöttünk.

Jegyz. Ezen járat közben megértettem, hogy Szarka úr megkancsukáztatván 60 ütessel, elbocsátatott. Magam beszéltem vele délután a városháznál. Nem akart a grófhhoz menni, pedig ez is meg volt hagyva. Rábeszéltem, hogy cselekedje. Tette is csakugyan. Jegyz. Estve három ifjú hozatott szekeren.

Augusztus 11.

Városháznál voltam délelőtt, délután. Irtózat sok bajlódás.

Tömérdek orosz katonaság elindula Várad felé. Ekkor kérdést tettem főbíró Nagy Sándor úrnál — (polgármester úr beteg levén, kit meg is látogattam) nem kellene-e holnap a harangozást megkezdenünk? (mert az orosz sereg bejötté óta még csak estveli IX órákor sem harangoztak a mi tornyainkban). Azt felelte, hogy jobb lesz még nem harangoztatni.

Augusztus 12.

Az előljárással Constantín Nagyhercegnél akartunk üdvözetet tenni, de sok próba után sem nyertünk engedelmet.

Sok orosz katonaság ment keresztül.

N. B. Főkapitány Csapó János főjegyző Kiss Lajos, aljegyző Burai István hivataluktól felfüggesztettek. Komlósi Imrének, Tar Károlynak, mint volt képviselőknél, úgy szintén Tóth Mihály úrnak — javaik sequestraltatni parancsoltattak.

N. B. Ma délután találkoztam az utcán főinspektor Szabó János kedves barátommal s most értettem meg roppant kizárólagukat a salétromháznál, mint azt is hogy Simonfiné asszonnyal csináltak.

Augusztus 13.

A városi előljárással búcsúzó üdvözlésre mentünk herceg Pasquievichhez. Hosszas várakozás után maga kijött közénk a nagy terembe s nem is hallgatván Uhrinyi úrnak elkezdett beszédére — maga szólott megelőzőleg. Szavainak meglepő tartalma a tolmácsok által úgy adatott elő, hogy Görgei letévén a fegyvert, gratulál a Herceg nekünk a békességre (?) (Ott létünk alatt, hozta a kurir ezt a tudósítást.) Nagy benyomás mindenekre.

Egy orosz generális aztán mondta részletesen, hogy Görgei az oroszoknak adta fel magát és seregét.

Mentünk onnan örömenkben gr. Zichy Ő Exctjához búcsúvételre. Míg ott beszélünk, az alatt érkezett herceg Pasquievics követe a főnebbi hirrel. Ő Exctja igen nagy kegyességgel fogadta a küldöttséget.

Tisztelkedtünk azután Kukanovics Generalisnál, ki itt maradand, mint helybeli parancsnoknak. Szíves beszédében biztosítást nyújtott minden erőszak és kihágás ellen.

Végre tisztelkedtünk Cseodajef Ő Exctjánál is. Leirhatatlan szívességgel fogadott és lekísért bennünket a legalsó grádicsig. Ott fön meg kezett fogott velem s kisprépost úrral és kért bennünket, hogy imádkozzunk érte.

Délután hozzám küldötte Tóth Mihály úr gr. Zichy Ő Exctjához intézett folyamodványát, kérve hogy ha jónak látom adassam be azt sógora Kardos úr által. — Cselekedtem.

Estve kivilágítás a békesség öröme.

Augusztus 14.

Herzeg Pasquievich eltávozott. El ment az én még eddig itt maradt szállásoló főhadnagyom is. (A Derék Wachha... már több nappal azelőtt futárként elküldtén. Mindenét elvitte másoknak inasa.)

N. B. Hivatalos pontok a következő kettő!

919. Délután gazdasági gyűlést tartottunk nálam, jelenlévén a polgármester úr, minden professor; Sági és Földi urak. Kérdésbe jött: mit kelljen tenni a főiskola pénztárában levő Kossuth-bankjegyekkel? Megállapodás lett: be kell adni mert így legalább lesz a kezünkben egy nyugtatvány, mely talán hoz valami eredményt. Van mintegy 20,000 forint pengő.

Teendő most az: hogy egy küldöttség vizsgálja meg a perceptor naplója nyomán: mennyinek kell lenni a pénznek? Melyik külön pénztárnak mennyije van abban? Ez a Documentum maradjon a perceptornál.

Egy úttal említésbe hoztam az egyházkerületi pénztárakat is. Emezekben is ugyanazon megállapodás.

Ezen kassákra nézve, Tóth Mihály úr sorsa miá', pénztárnokot fogok kinevezni.

Abban is megállapodtunk, hogy gr. Zichy Ő Exctjához folyamodást nyujtsunk, előlegezést kérve a másféle bankjegyekből, mind a főiskolának, mind az egyházkerületnek részére. Én prof. Kerekes és fisc. Sági urak — fogjuk elkészíteni a folyamodványt s midőn Ő Exctja visszajövend hozzá benyujtani. Hasonló tárgyban

Augusztus 16.

Reggel a helybeli egyházi gyűlésnek gazdasági szakosztálya nálam összejött a perceptorokkal együtt. Be kell adni a pénzt mindegyik pénztárból s aztán előlegezést kérni.

N. B. Ma mentem ki először a város kapuján; megnéztem elpusztított szőlőmet.

Augusztus 10.

A tek. ns. Tanács, jelenlétemben s Kisprépost úrnak is jelenlétében, megemlítette, hogy indítvány tétetett kebelében I-ső Ferencz József királyunk Ő Felsege születésnapjának folyó hó 18-án megünneplésére. Megszavaztatott az ünneplés. Ki is jött hozzám s jegyzőkönyvi cikk estve; mellynek következtében felszólítottam szolgálatra n. t. Fésüs urat.

N. B. Ma hallottam Markovics úrnál tartalmát a Görgei levélnek mellyben a fegyverletételt felajánlotta. Már szálingóznak is az elbocsátott honvédek.

Augusztus 17.

Urunk születésnapjára iránt rendelkeztem az orgonista irányában. Tisztársaimnak hírül adtam az ünnepélyt. Délután a városháznál hirdető-czédulák készültek.

N. B. Fülembe jött, mikép feltűnt az sokaknál, hogy nálunk istentiszteletek nem tartatnak.

Augusztus 18.

Felsőleges királyunk születésnapjának megünneplése. Mivel a mi istentiszteletünk X órára volt határozva, annál fogva... főparancsnok Cseodajef is akart katonai kultust tartatni: de közbejött okoknál fogva elmulván, VIII órakor kellett harangoztatnunk. Királyi Biztos Drevenyák Ő nagyságával mentünk a nagytemplomba. Onnan a cath. templomba. Innen Cseodajeff főparancsnokot szállására haza kísértük. Estve rögtöni kivilágítás; muzsika a piacon s Czegléd utcán. Ez alatt Constantin nagyherceg megérkezett (másnap reggel el is utazott Varsó-felé).

Jegyz. Rendelkeztünk. Előljáróinkkal egyetértvén — hogy holnaptól fogva mindennap istentisztelet tartassék templomainkban a szokott órákon.

Augusztus 19.

A kis templomban végeztem vasárnapi istentiszteleten a szolgálatot, de most még csak könyörgést mondtunk mindenütt.

N. B. Tóth Mihály urat meglátogattam, más szobában volt már ekkor az emeleten.

Augusztus 20.

921. Szirbik Gábor udvari kiszolgált mester megjelent vocabilitatis cenzurára. Kiadattam Testimoniumát.

Augusztus 21.

922. Böszörményi Pál — főiskolai kiszolgált praeceptor hasonlóan ellátott vocabilitási engedéllyel.

923. Főgondnok báró Vay Miklós Ő Exctjának Tályán még Jun. 26-kán kelt levele (borítékán postajegyzék: Talya 1818). Most jött kezembe. Ebbe van zárva a f. t. egyházkerületi közgyűléshez intézett lemondása főgondnoki hivataláról. Nagy megdöbbenéssel olvastam a szomorú lemondást. Elhatároztam, ezt senkivel nem közölni, de, visszaküldvén, esedezni, hogy ne cselekedje.

925. Prof. Kerekes Fer. úr kérdezősködött a főiskola pénztárában levő magyar bankjegyek beadása felől. Válaszoltam hogy a megállapodás nyomán beadassanak.

Augusztus 22.

Meglátogatott gróf Vay Ábrahám Ő Exclja, Dániel fiával együtt. Váradra mennek.

Látogatást nyertem Szikszai György úrtól, a dadai tisztelendő plébánus úrral együtt. Kedvetlen nyilatkozat Igaz Pálnak tulsága felől.

Jósi öcsémet nagy örömmel láttam nálam, Szekszárdi József úr társaságában, hosszas elválasztásunk után.

Augusztus 23.

Augusztus 24.

Tisztársaimmal tanácskoztam. Megállapodások. 1. Közelebbi vasárnapon már predikációk mondasanak templomainkban, a nagytemplomban n. t. Márton úr. 2. Az újkenyéri communio kihirdettesék. 3. Mindenki közülünk átnézze előre káplánja munkáját. A Ruszomili dolgozatait én fogom mindig megnézni. 4. Vasárnapokon délután catechisatio a káplánok által. 5. Hétköznapokon, hétfőn és pénteken, magyarázattal. 6. A magyar bankjegyek stólába el ne vétessenek; a keresztelés díj nélkül.

927. Ispotályi prdr. Zagyva Imre urat felkértem, hogy Tóth Mihály úr helyett vigye idéglesen a pénztárnokságot s vegye által a pénztárt és okiratokat.

928. Ugyanazt útasítottam, hogy a pénztárakban levő magyar bankjegyeket adja be a Harminczadhoz.

Augusztus 25.

Ruszomili káplán urk. predikációját megnéztem s kiigazgattam. Catechisatiókról rendelkeztem.

Beszállott hozzám a csász. orosz seregből egy Major, perzsa, musulmán, cserkesz embereivel, s adjutánsával, ki az Ararát hegy mellett született. Igen jeles, derék ember.

929. Levelet írtam b. Vay Miklós Ő Exctjának visszarekesztettem lemondó iratát. Esedeztem, hogy — főleg most — ne hagyjon el bennünket. Én előbbi levelét, lemondását senkivel nem fogom tudatni.

(Folyt. köv.)

KÖNYVISMERTETÉS

Pásztori kürtész. Molnár Lajos dunavecsei lelkipásztor kiadásában jelent meg e könyv, amelyik egyházi beszédeket és előadásokat foglal magába. Helyes felosztással négy részt tartalmaz, ami a használhatóság előnyére válik. Tíz évi hűségese lelkipásztori szolgálatról beszélnek a gyakorlati prédikációk. Az előadások, amelyek a Bibliából merítve, mint tiszta forrásból, bizonyára a hallgatóság lelki felüdülését képezték a szerző ajkáról és azokról az ajkáról, amelyek a lelkipásztorkodásban előveszik. *Megszerzésével a lelkipásztori könyvtár, mint értékkel gyarapszik*, amelyik kiesillan a sok-sok kinyomott, de használhatóság tekintetében kifogás alá eső prédikációs könyvek közül. — Kapható a szerzőnél 3-50 pengőért.

Aldjátok napról-napra. Templomi imakönyv köznapi reggeli és bűnbánati esteli istentiszteletekre. Írta: Dr. Hegyaljai Kiss Géza böcsi református lelkész.

A böcsi költőpap már a második kötet imádásos könyvét is közreadta az ősszel, mely ezúttal a hétköznapi templomi istentiszteleteken való használatra van szánva. Szép ajánlással dedikálja könyvét a szerző Tiszántúl új püspökének, Maklár Károlynak, „mint az ige és ima hivatott szolgájának, aki szerető szívvel, a lelkiismeret tiszta erejével, a szolgálat szent tüzevel buzdítja a lelkipász-

torok és hívek ezernyi seregét a dicsőség Istenének imádsására."

A nagy háború óta többféle templomi használatra szánt imádságos könyv jelent meg az egyházi könyvpiacra, de köznapi használatra a máig is kézben lévő F. Varga Lajos-féle háborús imádságos könyvön kívül mind vagy magánhasználatra, vagy vasárnapi és ünnepi alkalmakra készültek, úgyhogy a Hegyaljai Kiss Géza mostani vállalkozása újszólván annyira szükségessé vált már, mint a mindennapi falat kenyér. Sokan nagyképszerűsködni a felfogással, hogy hiszen az újabb szokásnak megfelelően a lelképásztorok a szószéken amúgyis szabadon imádkozhatnak már széltehen s így tulajdonképpen imádkozásuk hasonló kézikönyvre, de — hitem szerint — különösen a hétköznapi templomi szolgálatok alkalmával mindenképpen üdvösebb a könyvből való imádkozás, ha már a vasárnapi és ünnepi alkalmakkor a parádés és — valljuk be őszintén — sok tekintetben közvetlenebbül ható, a bibliai lekciónal és a textussal is kontaktusban álló szabadon való imádkozást vezettük is szokásba. Ámde az imádságra is épűgy lelkiismeretesen elő kell készülni, mint az egyházi beszédre. De hol van olyan pap a világon, aki ezt napról-napra meg tudja cselekedni úgy, hogy a lelkiismerete nyugodt legyen?

Hegyaljai imádságos könyve három részből áll. Az első rész köznap reggeli, a második pedig köznap esti imádságokat tartalmaz. A reggeli imádságokat 53 hétre osztja be, figyelemmel az egyházi ünnepkör és naptári év minden vonatkozására. A második részben köznap esti alkalomra írt imái vannak heteti beosztással az ünnepkör szerint. Így ez a rész jóval kisebb terjedelmű az elsőnél. A harmadik rész „Függetlek” címmel tartalmazza az úgynevezett egyházkező anya megáldásakor és a betegekért mondandó könyörgéseket. Az Apostoli hitvallással és az Úri imádsággal záródik a könyv. Az Apostoli hitvallást két változatban is közli, szerintem az eredeti régies nyelven közölt a helyes, mert az él a nép ajkán.

Az imádságok a mai kor és a viszonyok kívánalmai szerint rövidiek s a pár mondatos előimádság után igelvasásul bibliai textusokat jelöl ki találóan s az imádságot többé-kevésbé azoknak nyomán építi fel. A miatyánk után rövid záró-fohász következik.

Hegyaljai Kiss Gézának kiforrott, irodalmi veretű nyelve van, mely átszövődik a biblia és a zoltárok zamatával. Áhítata kiterjedő, hitbizonyosság felemelő s kifejezései találóak és homálymentesek, minden sallang nélkül, ha nem csöpögnek is az erőltetett kenetességtől: de nyelve a mának a nyelve s mi sincs tőle távolabb, minthogy ezeket a jó tulajdonságokat feláldozza túlzó és homályos terjedéseikért.

A könyv egyházi irodalmunkban nyereséget jelent s ezt őszinte elismeréssel köszönjük meg a jónevű szerzőnek.

A könyv külső kiállítása a Tiszántúli református egyházkerület és Debrecen sz. kir. város nyomdavállalatának is becsületére válik.

Baja Mihály.

Gyökössy Endre: Vasárnapok-Hétköznapiok.
Budapest, Singer és Wolfner kiadása, 1936.

Szinte meglepetés számba megy ez a terjedelménél, nemkülönbön izléses kiállításánál fogva is

imponáló, hatalmas könyv, mely 410 oldalra terjedőleg sugározza lapjain az író-költő Gyökössy Endre prózai alkotásainak eddig többé-kevésbé ismeretlen legjavát: közel harmincevi közéleti és társadalmi pályafutása alatt előkelő helyeken elmondott beszédeit, különböző organumokban megjelent kritikáit és vallomásait, melyek a jeles író és költőt kiváló szónoknak, élelátású, bátor kritikusként és öntudatos magyar közéleti munkásnak mutatják be. A könyv első fele: Vasárnapok gyűjtőcímmel három részre oszlik. Az I. részben 31 beszéd olvasható. A II. részben 8; a III. részben 9. Mindenik rész külön cím alatt egyúttal jelzi is a beszédek tartalmát, mint pl. Szószéken. A nemzet ünnepei. Gond és munka címmel.

A könyv második fele: Hétköznapiok főcímet viseli. Ez megint két részre oszlik. Az első részben 23 cikk a legégetőbb magyar kérdésekre világít rá tömören és öntudatosan Napról-napra alcímmel. Míg a második részben Irók és könyvek név alatt 50 író ismertet egy-egy új könyvén át bátran és elfogulatlanul. Ennyit a könyv tartalmi felosztásáról.

A beszédek egytől-egyig formás, tömören kidolgozott s jól átgondolt beszédek, amelyeket a költő ünnepélyes alkalmakkor szószertint el is mondott s azokra nagy súlyt helyezett, mint maga mondja előszavában: meg akartam ezzel a hű készüléssel becsülni megbízóimat, közönségemet és magamat is. Sok pap és szónok sokat tanulhatna tőle e tekintetben. Minden beszéde egy-egy forró bizonyágtevés, akár főlemelő, magasztos a tárgya, mint pl. a bibliáról, a gyermekről, a hazaszeretetről, a zászlóról, az iskoláról stb. szülő beszédeinek, akár hétköznapi, vagy általános kérdést tárgyal, mint pl. a névmagyarosítás, a könyv, a rádió, a sport, a cserkészlet, az irodalom, a bál, a modern nyelv tanulása dsb. De ezek is az írónak époly szívéhez nőtt komoly témái, mint a fentiek közül bármelyik. Mondanivalóit mindig a szíven szűri keresztül s valami belső láz lüktetése érzik különösen a beszédeiben, de egyéb írásiban is. Amit mond becsületes, magyar őszinteséggel mondja. Sokat lehet tanulni tőle, beszédeiből.

Irodalmi szempontból talán legmegkapóbbak a kötet második részében közölt kritikái. Kis és nagy íróról egyaránt tárgyilagos, de mindig megértő szeretettel mondja el gondosan megalatolt véleményét. Nem nagyképszerűsködni kritikák ezek: a legtöbbje élvezetes olvasmányként hat, amellet frissesség és újdonság ömlik el rajtuk, mintha csak tegnap írta volna őket. Nem hiszem, hogy volna még több ilyen írónk, aki — maga is költő lévén — több odaadással és megértéssel foglalkoznék íróársai munkáival. Már ezért is mélyes ember megbecsülést érdemel.

Gyökössy Endre olyan, mint a jó termő gyümölcsfa: csak meg kell az ágait egy kicsit rázni s hull a gyümölcs, a jó gyümölcs, melyben nincs féreg, mely üdit és táplál egyaránt. Könyvét nagy megbecsüléssel ajánljuk olvasóinknak, levante egyesület, cserkészcsapatok, olvasóköri, iskolák, jegyesületek, cserkészcsapatok, olvasóköri, iskolák, jegyzők, népművelési előadók nagy haszonnal forgathatják. Megrendelők irjanak a szerzőnek Budapest, VI., Andrassy-út 73. sz. alá, kinél kedvezményesebb áron kaphatják meg a könyvet a bolti áránál.

Baja Mihály.

Hírek az egyházmegyéből

ALSÓSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Nyírábrányi nap Hajdúszoboszlón. Az Alföldnek egyik hajdúvárosa: Hajdúszoboszló jan. 17-én vendégül fogadta a határszél egyik községének: Nyírábránnak küldötteit: Némegy István lelkészt és Vida Kálmán tanítót. Két egyháznak: a kevés számú szegény, templomot építő budaábrányi eklézsiának és a sok ezer tagot számláló, gazdag szoboszlói eklézsiának volt ez a nap Istentől megáldott testvéri találkozója. A küldötteket Bélteky Lajos lekipásztor fogadta és látta vendégül magyaros, vendégszerető házában. Soron Demjén Ferenc lekipásztor következett volna a szolgálatban, de váratlanul gyász érte családját. A délelőtti istentiszteleten Némegy István lelkész imádkozott és prédikált és végezetül adakozást hirdetett a Nyírábrányban épülő református templom javára. Délután 5 órakor vallásos ünnepély volt a templomban, amelyen Bélteky Lajos lelkész imádkozott s Némegy István lelkész bibliamagyarazatot tartott. Vida Kálmán előkönyörgő tanító nagy hatással szavalta el „Nyírábrányi fohász” c. alkalmi költeményt és Ábrányi Emil „Mi a haza?” c. verset. A leánybibliakör vegyeskara énekelte: „Szárnyat öltés fel” c. énekdarabot, utána Magyar Margit szavalta báró Podmaniczky Pál: „Az Új zsoldár” c. költeményét hatásosan. A délelőtti és délutáni templomi perselypénz összesen 51:10 P volt. Nagyobb adományok voltak: Hajdúszoboszlói egyház 10 P, Tantestület 11:50 P, Városi Villamosmű 10 P, Takarékpénztár 10 P, Belső közbirtokosság 10 P, Külső közbirtokosság 10 P. Ezenkívül egyesek is adtak önkéntes adományt s így összesen 136:32 P gyűlt össze. A város 20 P adományt helyezett kilátásba. A gyűjtés eredményének szép sikeréért a nyírábrányi leányegyház, továbbá küldötteinek szeretetteljes fogadásáért is, Bélteky Lajos lelkész úrnak és Fehér János s. lelkész úrnak, az egyház vezetőségének, nemeslelkű adományaikért az egyház tagjainak és az adakozó testületeknek, kiemelve a Tantestület szép példaadását, — kifejezi soha el nem múló háláját és köszönetét.

NYIRÁBRÁNYI FOHÁSZ.

Írta: NÉMEDY ISTVÁN.

Szavalta: VIDA KÁLMÁN Hajdúszoboszlón.

*Hol a Nyírség erdeje, homokja, dombja
És az Érmellék virágos röge, hantja
Egymáshoz simulnak,
Hílvány határokévek a pusztá földéken
Trianon óta nekünk örömtelen
Új határt mutatnak.*

*Kárpát hegyláncai! hej! közel jöttetek!
Büszke hegyormai! hogy lesüllyedtetek
Kis határokéveknek!
Nem! A régi bércek még most is ott állnak,
De nem szolgálhatnak már a magyar határnak,
Csak idegeneknek!*

*Két évtizeddel még, akik itt bentlaktak,
Itt születtek, éltek, vagy talán meghaltak
Az ország szívében,*

*Egyszerre váratlan arra ébredtek fel:
Földjük meggyalázva van — határokévekkel
S laknak határszélen.*

*Kövesútja mentén határörház épült,
És rajta keresztül fásorompó készült;
Fü benötte útját.*

*Régen robogva ment arra el a vonat,
Ma meg kell állnia s indulni nem szabad,
Míg át nem vizsgálják.*

*Tizennyolc év óta a nyírábrányiak
Sokat fohászkodtak, sokat imádkoztak
Az égre tekintve:
Magyarok Istene! Futóhomokunkkal,
E határokéveket vesszel, viharokkal
Temesd el örökre!*

*Vigyen magyar vonat, vigyen Nagykárolyig,
Túl Mármaroszigeten, bérce Kárpátokig
Magyar utasokat!
Kárpát ormán büszke magyar zászló lengjen,
Magyar ima szálljon, magyar dal teremjen
Zengő visszhangokat!*

*Határszélen élő református hívek
Ekkép imádkoztak, ekkép esedeztek
Sár imaházukban.
Ősök építették, fiak javították,
150 éven át híven megtartották
A szolgálatukban.*

*Erre is rátette az idő vasfogát,
Pusztulás szabta meg előjövendő útját
A kis imaháznak.
Az Úr tornácába cselédi, szolgálai,
Vének, ifjak, lányok az Urat imádni
Többé nem járhatnak.*

*De már új templom van félig épülőben.
Sok áldozat után újra készülöben
Állanak a hívek.
Templomépítésük hogy bevégezdhessen,
Alamizsnát kérünk: adjátok szívesen
Áldott kegyes szívek.*

*Nyírábrányi szegény templomépítőikkel
Egy legyen imátok s nem fáradnak ők el,
Bár száz vihar érje.
Legyen hát mindenki e templom pallérja.
Legyen megáldva a gazdagok tallérja
S szegények fillérje.*

BEREGI EGYHÁZMEGYE.

A Vásárosnaményi Református Leányegyesület folyó év január hó 17-én úgy erkölcsileg, mint anyagilag igen szépen sikerült vallásos estét rendezett a templomépítés javára. Az estét szavalatok, ének-számok és vallásos tárgyú szindarabok előadása tették változatossá. A hallgatóságot mindvégig lekötő előadást tartott a jószándékról Kelemen Gyuláné az egyesület elnöke. A tiszta bevétel 60 pengő volt, mely összeg a templomépítés javára adatott. Az estét Horváth Sarolta missziós testvér rendezte.

A Beregi Református Leányegyesületek Szövetsége ezidőszerint 300 leányt foglalkoztat ős-beregi himzessel készített népművészeti munkákkal. Ennyinek ad mindennapi kenyeret. A tél elején rendezett

felsőszabolcsi kiállításon a Szövetség díszoklevelet nyert. Legutóbb az Iparművészeti Társulat vásárolt meg egy díszpárnát Augustza főhercegasszony részére ajándékol. Most készülnek a párisi világ-kiállításra.

Zúgnak a harangok Beregben. Egyre több harang kondul meg a beregi templomok tornyaiban, hogy zengő szavuk a határokon túlra is hirdesse a magyar élniakarást s a református hívek hithűségét. Az elmúlt év nyarán a beregdaróci és a tiszavídi egyházak szenteltek harangot. Folyó év február 21-én a mátyusi egyház harangját adják át rendeltetésének Kelemen Gyula esperes és Csatóry Jenő e. m. főjegyző. Húsvét ünnepén a tivadari egyház szentel harangot s a nyár folyamán a tiszadonyi templom tornyában zendül meg új harang szava. Az új harangok Isten dicsőségét hirdetik.

Konferenciák. A beregi egyházmegye leányegyesületei folyó év április hó első napjaiban három körzeti konferenciát tartanak, amelyeken a Nemzeti Szövetség központi kiküldöttei is részt vesznek. A konferenciákat Kelemen Gyula esperes és Dékán Elek belmissziói előadó vezetik.

Az Országos Református Presbiteri Szövetség folyó év április hó 13-án, kedden egyházmegyei konferenciát tart Vásárosnaményban. Az előmunkálatok most vannak folyamatban.

Építőmunka Vásárosnaményban. A férfi ember legszebb hivatása az alkotás, az építés. Már a kisgyermek játékában megnyilatkozik ez a jövődó hivatás; benne van a férfikor építő, alkotó vágya és készsége.

A vásárosnaményi Református Ifjúsági Egyesület is épít. Nem elfutó frázisokra épít és nem jel-szavakból épít felhőkarcolókat, ürességet eltakaró kulisszákat, hanem elsősorban, csendben és eredményesen önmagát építi. Komolyan készül jövődó hivatásához.

A lelki alapokat már évek óta szorgalommal rakosgatja. Lerakja fiainak lelkében az Isten, haza és felebaráti szeretet biztos fundamentumát. Támasza az egyetlen szegeletkő, az Úr Jézus Krisztus. Ezen a fundamentumon és támaszon építi lelkének szent épületét: Istennek láthatatlan, de igazi templomát.

De nemcsak lelki templomot épít, hanem a kőből, fából, vashból való templomépítésből is ki akarja venni a maga méltó részét, hogy a már kicsinynek bizonyult Istenháza újjá, nagygyá és szebbé legyen.

Belsőleg is épült akkor, amikor ez az Ifjúsági Egyesület a külső, gyülekezeti templom javára folyó hó 7-én, vasárnap délután 5 órakor gazdag műsorral vallásos estét rendezett, összegyűjtve a község minden rendű és rangú tagját, hogy megmutassa neki ügyességét, nemes lelkesedését és vidám jókedvét.

A vallásos estét ének, bibliaolvasás és imádság nyitotta meg. A műsor kiemelkedő része az a nagyhatalmú előadás volt, melyet Kelemen Gyula esperes úr, a gyülekezet lelkipásztora tartott. Előadásában az ifjúság kísértéseiről, küzdelméről és az egyesületi munka jelentőségéről beszélt. A műsor többi részét két leánykört tag szavalata, az egyesület tagjainak énekszámái és végül egy szindarab előadása tette ki. Az énekkar Román László segédlelkész hozzáértő betanításában Kodály Zoltán gyűjteményéből énekelt eredeti magyar nótákat. Az előadott szindarab pedig megmutatta, hogy hogyan változtat át egy züllésnek indult ifjúságot és egy örvény szélén álló falut tiszta

ifjúsággá és korcsmanéklüi faluvá a Keresztyén Ifjúsági Egyesület áldott magvetése.

Az előadást az állami iskola kettős termét megtöltő nagyszámú közönség hallgatta végig. Az estély tiszta jövedelme 70 pengő volt, amit az Ifjúsági Egyesület az új templom új orgonája céljára adományozott. Az est rendezője Román László esperesi segédlelkész, az egyesület agilis vezetője volt.

BIHAR-ÉRMELLÉKI EGYHÁZMEGYE.

Bihar-érmelléki egyházmegye január 2-án rendezte meg gyülekezeti délutánját a nagylétai református egyház, melyen Kaizer Sarolta és Kapusi János újlétai állami tanítók a két nembeli ifjúság számára tartottak értékes előadásokat, míg az esteli istentiszteleten Székelyhidú Béla esperes igehirdetéssel, Tóth István kokadi lelkipásztor szabadelőadással, két leányegyesületi tag szavalattal és szólóénekekkel, egy ifjúsági egyesületi tag szavalattal működtek közre.

Szokatlan és mélyen lehangoló volt, hogy az istentiszteleten csupán jó néhány férfi jelent meg, a presbiterek közül is csak egy páran.

Január 17. Biharkeresztesen tartotta meg e napon a felsősárréti lelkészi kör presbiteri értekezletét, melyen az ártándi, nagykereki, bojti, toldi és a helyi presbitériumok kiküldöttei vettek részt. Az értekezletet istentisztelet vezette be, melyet az egyházmegye esperese végzett. Az istentisztelet után tartott értekezleten Bán István lelkész köri elnök mélyenjáró megnyitó beszéde után Hegedűs Kálmán nagykereki lelkész tartotta meg „A ma presbiterére váró feladatokról” értékes előadását, melyet Székelyhidú Béla esperes, vitéz Dr. Nadányi János egyházmegyei gondnok, alispán, Dr. Kiss Barnabás egyházmegyei jegyző, szolgabíró, Bán István hozzászólásai tették még építőbbé.

E napon nyitotta meg Székelyhidú Béla esperes a Jámber Mihály alapítvány által rendezett hathetes továbbképző leánytanfolyamot is.

Január 31. A kokadi gyülekezet tartotta meg a gyülekezeti napot, Erdei Aranka, Tar Ferenc bagaméri tanítók, Nagy Márton újlétai lelkipásztor és Kiss Tamás ámosdi s. lelkész közreműködésével.

Január 31. Mély nyomokat hagyóan, igazi kálvinista értékeinket felragyogatóan rendezte meg lelkész köri konferenciával egybekötött gyülekezeti napját a zsákai református egyház, melyen a berettyó-szentmártoni, furtai, darvasi, csökmői s a helyi presbitérium képviselőiben mintegy 60 presbiter vett részt. Az értekezletet istentisztelet vezette be, melyet az egyházmegye fáradhatatlan esperese végzett. A presbiteri értekezletet Molnár Vince lelkész köri elnök megragadó beszéddel nyitotta meg, míg „a ma presbiterére váró feladatokról” Andó Ferenc csökmői lelkész szólt nagy lelkesedéssel, mély nyomokat hagyóan. Székelyhidú Béla esperes hozzászólása egészítette ki a kiváló előadó hatásos beszédét s világitotta meg, úgy a gyülekezeti élettel, valamint a nagy világnézeti harcokkal kapcsolatosan e súlyos időkben, a ma presbiterére váró kötelességeket.

Délben a vendéglátó gyülekezet közébédet adott a megjelentek tiszteletére.

A zsákai gyülekezetben mindkét nembeli ifjúság körében igen értékes, buzgó munkát végez Gerzsenyi

István helyi lelkész és kedves felesége, a leányegyesületben ez alkalommal Molnár Vince lelkész köri elnök megnyitó beszéde után, Morvay Aladár mondott kedves, buzdító beszédet. Dúró Julianna, Macsik Piroska kellemes duett-énekükkel működtek közre, míg Lévay Géza és állami tanító társa hegedűn és harmóniumon adták elő nagy sikerrel Menderson egyik sonataját.

A Szücs Sándor, e mély, öntudatos kálvinista hitű ifjú vezetése alatt álló ifjúsági egyesületben, a váratlanul megbetegedett Futó Zoltán csökmői ig.-tanító előadását Bakócy Imre zsákai állami tanító olvasta fel, Szücs Sándor köszönő szavaira Székelyhidyi Béla esperes válaszolt meghatottan, vázolván a keresztyén református ifjakra váró nagy feladatokat. A teljesen megtöltött templomban az esteli istentiszteleten Molnár Vince, Juhász Sámuel elő- és utóimával, Morvay Aladár ígehirdetéssel, Dúró Julianna kedves szavalattal, Szántó Róza szólóénekekkel tették még maradandóbbá és építőbbé ez áldásos, sikeres gyülekezeti napot.

Csökmő, február 7. Kedves, fáradó lelkeket újjászülő napja volt a csökmői gyülekezetnek, e napon rendezte meg e lelki és anyagi életében egyaránt gazdag eredményeket feltáró anyaszentegyházban a „Magyar Út” sajtó matinéjét, melyen Dr. Makkai Sándor, Erdély volt nagy püspöke, író, egyetemi tanár is megjelent. A délelőtti istentiszteletet Pap Béla szeretetszövetségi lelkész, a Magyar Út szerkesztője végezte, a sajtómatiné délelőtt 11 órakor a községháza tanácstermében szépszámú közönség jelenlétében vette kezdetét, melyen Székelyhidyi Béla esperes megnyitó beszéddel, Pap Béla és Dr. Makkai Sándor lelkeket rabul ejtő előadásokkal, Balla Péter és Dr. Viski Károlyné zeneszámokkal, a csökmői dupla kvartett magyar dalokkal, Szakszon Mihály kántortanító szavalattal, Andó Ferenc helyi lelkész záró beszéddel vettek részt.

A jövedelem felerészben a Magyar Út, felerészben a Református Szeretetszövetség céljaira adatott.

Délben kedves, meghitt körben a csökmői református egyház közebédel adott az illusztris vendégek tiszteletére, melyen Székelyhidyi Béla esperes, Mennert Tibor főjegyző és Dr. Makkai Sándor mondtak pohárköszöntőket.

DEBRECENI EGYHÁZMEGYE.

Főgondnokválasztás a berettyóújfalvai egyházban.

A berettyóújfalvai egyházban megtartott tisztújítás során a választó közönség ismét Dr. Miskolczy Pál királyi közjegyző, felsőházi tagot választotta meg az egyházközség főgondnokává, aki ezt a szép és fontos tisztséget egyfolytában immár húsz év óta viseli. Isten áldását kérjük reá, hogy még sokáig állhasson nagy odaadást és körültekintést kívánó őrhelyén.

Igazgatói kinevezés. A Főtiszteletű Püspök úr Kiss István berettyóújfalvai tanítót érdemes munkásságának elismeréseként igazgató-tanítói címmel tüntette ki. A püspöki leiratot a persbitérium gyűlésében meleg szavak kíséretében adta át a kitüntetettnek Dr. Hajdú Gyula lelképásztor. A kiváló tanítót ez alkalommal mi is szeretettel köszöntjük.

Vallásos ünnepély Berettyóújfaluban. Január 31-én, vasárnap este a templomban gazdag műsorú vallásos estélyt rendezett a berettyóújfalvai gyülekezet,

amelynek során Gönczy Sándor nagykarolyi esperes-lelkész tartott nagy figyelemmel hallgatott előadást „Keresztyénség és szocializmus” címen. Bibliamagyarázat, a vegyeskar szép énekszámái és szavalat tették még építőbbé és maradandóbb emlékkévé a szépen sikerült önnepélyt.

HEVESNAGYKUNSAGI EGYHÁZMEGYE.

A mezőtúri református egyház negyedik ciklusa választotta meg főgondnokává *Mészáros Lajos*, m. kir. gazdasági főtanácsost teljes egyhangúsággal. Bekiktatása a január 17-én megtartott presbitéri gyűlésen történt meg. Ez alkalommal választotta meg lelkész-elnökévé Marjay Károly lelképásztor, iskolaszéki elnökévé Falussy Gusztáv lelképásztor, hitoktatási felügyelővé Komlósi Gábor újvárosi lelképásztor. Isten iránti nagy hálaadással vette tudomásul, hogy a belvárosi gyönyörű nagytemplomát 12,000 pengős költséggel tetőtől-talpig renováltatta, a Kálvin-fiúiskolát, a Törő Pál-iskolát, a Nagy József-iskolát 10,000 pengős költséggel kívül-belül igen szépen megújította, a két utóbbi iskolában hatalmas gyülekezeti termeket létesített az alsórészi és az újvárosi paróchiális körök missziói munkái számára.

A mezőtúri *Keresztyén Ifjúsági Egyesület* évi rendes közgyűlését január 17-én, d. u. 1/4 óraker tartotta meg a református gimnázium dísztermében Marjay Károly elnök vezetésével. Megválasztotta a közgyűlés Kiss István gimn. vallástanárt társelnöknek, ifj. Csatáry Imre okl. középiskolai tanárt ügyvezető elnöknek, Rátkay László s. lelkészt főtitkárnak, Tömöry Ödönt titkárnak. A titkári, pénztárosi, könyvtárosi, háznagyi, házalapi, cserkészcsapatról szóló jelentések letárgyalása után a jövő évi terveket beszélték meg.

Szép és jelentékeny örökséghez jutott a mezőtúri egyház. Boldogemlékű Ambrus Péter egykori lelkész-jellegű, mezőtúri főgimnáziumi tanár végrendeletében egész vagyonát „Ambrus Karácsonyi alapítvány” címen a túri gimnáziumra hagyta. Az alapítvány vagyonát haláláig özvegye haszonélvezte. A múlt évben elhalálozván az özvegy, megkezdi áldásos munkáját a nemesszívű alapítványtevő végső akarata. A vagyon áll: egy nagy házas beltelék feléből és 52 katasztrális holdnyi tanyás szántóföldből. Legyen áldott néh. Ambrus Péter, az egykori edinburgi diák nemes emlékezete!

Gyönyörű kétemeletes, modern palota, hatalmas parkirozott telekkel a mezőtúri református egyház diákokthona, amelyben 120 gimnáziumi tanuló talál igazi, meleg, kálvinista otthont, ahová a szülők közelből és a messze távolból is örömmel hozzák szemük fényét, fiaikat. A további terjeszkedés és fejlődés céljaira nagy áldozatkészséggel 20,000 pengőért megvásárolta a diákokthon a mellette lévő 714 □-ölnyi házas beltelket a város legszebb és legértékesebb helyén. Az így megvásárolt házban külön beteg pavilont rendez be, a bő új, udvart az eddigi kerthez hozzávéve pompás tennispályákat állít fel az ifjúság részére.

A „*Református Olvasó Egyesület*” évi rendes közgyűlését Marjay Károly elnök vezetésével január 20-án, este 6 óraker tartotta meg a Kálvin-iskolában lévő hivatalos helyiségében. A tagok a régi tisztikart választották meg, a választmányi tagok közé újonnan

bekerült Kiss Sándor hitoktató lelkész, s a főkönyvtáros mellé alkönyvtárosnak Szücs Gergelyt választották meg.

Nagysikerű szép szeretetvendégséget rendezett jan. 24-én este 6 órakor új gyülekezeti termében a mezőtúri újvárosi parochiális köre következő műsorral: Imádkozott Marjay Károly lelkészelnök, megnyitó mondott Komlósi Gábor lelképásztor, szavalt Benedek Ildikó, gordonkán játszott gyönyörűen ifj. Báthory Sándor, a városi zeneiskola igazgatója, előadást tartott „Magyarok vallásos élete Amerikában” címen Nagy Ferenc sárétudvari lelképásztor, melodramát adtak elő nagy sikerrel Nyitray Gyula és Gellért István református tanítók, énekelt a református énekkar, bibliát magyarázott és imádkozott Gál Lajos tiszaföldvári lelképásztor. Az erkölcsi és anyagi siker teljes volt.

A hevesnagykunsági egyházmegye esperesi tisztsége, melyet Török Imre kisújszállási lelképásztor, kormányfőtanácsos 19 évig viselt, az 1936 november 6-án Szolnokon tartott közgyűlésén történt lemondásával, megüresedett.

Az esperesi tisztség betöltésére az egyházmegyei elnökség a szavazást elrendelte és 30 egyházközség ejtette meg a szavazást az egyházmegye lelkészi vezetői tisztségére.

Az esperesi tisztségre beadott szavazatokat jan. 19-én, kedden délelőtt bontotta fel az egyházmegyei szavazatbontó-bizottság, melynek elnökei: Dr. Kuszka István ny. főispán, egyházmegyei gondnok s Medgyasszay Gyula kunmadarasi lelképásztor, rangidős tanácsbíró voltak; tagjai pedig: Szombathy István karcagi és Csánky Benjámín kenderesi lelképásztorok, Vadai Ferenc tanügyi főtanácsos, egyházmegyei tanácsbíró, Dr. Végh Sándor kunhegyesi ügyvéd, egyházmegyei tanácsbíró, világi főjegyző s Dr. Porteleky László egyházmegyei ügyész voltak.

Az egyházmegyei szavazatbontó-bizottság megállapította, hogy az egyházmegye 30 egyházközségének 89 szavazatából abszolút többséget Gaál István törökszentmiklósi lelképásztor, egyházmegyei lelkészi főjegyző, h. esperes kapta, aki a 89 szavazatból 63-at nyert el, Tóth János kunmadarasi lelképásztor, egyházmegyei tanácsbíróval szemben, aki 18 s Marjay Károly mezőtúri lelképásztor, egyházmegyei tanácsbíróval szemben, aki 8 szavazatot kapott.

Az egyházmegyei szavazatbontó-bizottság azonnal tudatta a választás eredményét az új esperessel: Gaál István lelképásztorral, akit Dr. Kuszka István gondnok és a bizottság tagjai melegen köszöntöttek s kívánták az egyházmegye érdekében kifejtendő nagy munkásságára Isten áldását.

Az új esperes 45 éves korában kerül a református egyházban ritka kitüntetett tisztségbe: az esperesi méltóságba. 30 egyházközség közel 160,000 református lelkének lesz első lelkészi vezére.

Az új esperes gimnáziumi és theologiai akadémiai tanulmányait Sárospatakon végezte, ahol 1916-ban jeles eredménnyel tette le a II. lelkészkepesítő vizsgát, ahonnan a tiszaföldvári egyházközségbe került segédlelkésznek, ahol nyolc esztendeig működött a tiszaföldvári gyülekezet nagy megalégedésére. Segédlelkészi működése alatt elvégezte a sárospataki jogakadémiát, ahol abszolutóriumot is nyert.

Tiszaföldvarról választotta el 1922 október 15-től

lelképásztorává a népes és szépen fejlődő törökszentmiklósi egyházközség, melynek három év óta lelkészelnöke is.

Már korán résztvevett az egyházi közéletben s előbb az egyházmegye egyik számvevője, majd lelkészi jegyzője s később lelkészi főjegyzője, h. esperes lett.

Az egyházmegye egyházközségei látták Gaál Istvánban az agilitást, az odaadást, az adminisztrátori készséget, kitartást, vezetésre való elhivatást és a gyülekezetek óriási többsége esperesévé választotta.

Gaál István egész egyénisége, a közéletben eddig kifejtett hervadhatatlan érdemű munkássága, kiválósága, rátermettsége, lelképásztori multja predesztinálták arra, hogy első legyen a hevesnagykunsági egyházmegye lelképásztorai között.

Gaál István fényes karriert futott meg, azonban ennek a karriernek különös fényt az a puritán önzetlenség, az a közért való szent odaadás adja, mely mindenkor jellemezte Gaál István egyéniségét, multját.

Gaál István esperes Törökszentmiklós község érdekében is rendkívül sokat fáradt, érdekeit szolgálja, így Törökszentmiklós számára is öröm az ő megtiszteltetése, kitüntetése és díszje a törökszentmiklósi református anyaegyháznak, mely lelképásztorában az egyházmegye lelkészi vezetőjét köszönheti és bírhatja magáénak.

A törökszentmiklósi presbitérium köszöntése.

Január 19-én délben a református egyház presbitériumának tagjai diszgyűlésre jöttek össze, melyen lelkes és meleg ünneplésben részesítették az egyház lelkészelnökét: Gaál István lelképásztor esperessé választása alkalmából.

A presbitéri diszgyűlést, melyen a presbiterek teljes számban megjelentek, B. Kiss Márton főgondnok nyitotta meg és közölte a presbitériummal, hogy lelkészelnökét: Gaál István lelképásztor a hevesnagykunsági egyházmegye esperesévé választotta.

A presbitérium nagy örvendéssel vette tudomásul a bejelentést és Dr. Rácz Albert presbiter vezetése alatt Mikola István és Kormos János presbiterekből álló küldöttséget küldött ki az új esperesnek a diszgyűlésbe való meghívására.

A küldöttség nevében Dr. Rácz Albert kir. közjegyző, presbiter köszöntötte az új esperest meleg üdvözléssel és meghívta a presbitéri diszgyűlésbe.

A presbitéri diszgyűlésbe az új esperest elkísérték Dr. Kuszka István e. m. gondnok és a szavazatbontó-bizottság tagjai is.

B. Kiss Márton főgondnok lelkes szavakkal köszöntötte a presbitérium lelkészelnökét abból az alkalmából, hogy őt az egyházmegye lelkészi vezetőjévé választották. Esperesi működéséhez az egyházközség presbitériumának támogatását, szeretetét, megértését és odaadását ígérte s kérte lelkészelnökét, hogy új munkamezején, mely őt szűkebb körétől, a törökszentmiklósi egyházközségtől sokszor elszólítja, viseltesen továbbra is azzal az odaadással és gondoskodással, mellyel közel 15 esztendőn át pásztorolta a törökszentmiklósi református híveket. Legyen továbbra is a szegények, elesettek istápolója, a keresztény erkölcsök és szeretetnek őrizője!

Gaál István esperes mélyen meghatva köszönte meg elnöktársának üdvözlő szavait és ígérte, hogy ha a Gondviselés rendelkezéséből többre bízott is, mégis

hűséges pásztor, őriző gondozója lesz gyülekezeztéknek, melyet nagyon szeret, melynek presbitériuma a szívéhez nőtt. A többre bízta gondja, munkamezeje csak akkor lesz számára könnyű, ha a gyülekezet eddigi szeretete, lelkes támogatása és mindenkor megértése fogja kíséni. Kérte ezt gyülekezetétől, közlebről presbitériumától. A presbitérium és az egyházközség megértése fogja nyújtani a biztatást és lelkesítést munkájának elvégzéséhez. Ismételen köszönte a főgondnok elnöktársától tolmácsolt bizalmat és szeretetet. Köszöntötte a gyülekezet világi vezetőjét, B. Kiss Márton főgondnokot, akivel való harmónikus együttműködése az egyház előhaladásának biztosítéka. Köszöntötte a gyülekezet szeretetével körülvett Dr. Rác Albert kir. közjegyzőt, presbitert s kívánta, hogy puritán egyénisége, áldozatkészsége, nemes szívósága sokáig szolgálja Isten országának ügyét.

Dr. Kuszka István egyházmegyei gondnok, ny. főispán meghatva attól a spontán lelkesedéstől, melyet a presbitérium tanusított lelkészelnökének e fényes kitüntetése alkalmával, az új esperesnek, mint elnöktársának működési teréhez és felelősségteljes tiszttségének betöltéséhez a mindenre elégséges isteni kegyelem mellett, mint erőforrást, a gyülekezet és a presbitérium szeretetét jelölte meg. Boldog, hogy ezt a harmónikus megértést, mely a lelképásztor és presbitériuma között elengedhetetlen feltétel az eredményes munka érdekében, itt a törökszentmiklósi gyülekezetben megtalálta és pedig olyan imponáló megnyilatkozásban, mint a mai üdvözlés is. Új elnöktársának munkájához segítő támogatását ígérte és ugyanezt kérte.

Gaál István esperes hálás szavakkal köszönte meg Dr. Kuszka István gondnok szívből jövő szavait s ígérte, hogy támogatásával, mint fiatalabb, mindenben elnöktársa segítségére lesz s hiszi, hogy mindenkor harmónikus együttérzéssel fogják előbbre vinni az anyaszentegyház 30 egyházközségének ügyét. A törökszentmiklósi presbitériumot, mely másfél évtizeden át szeretetével és bizalmával megajándékozta, szeretni fogja: ügyét szolgálni és előbbrevinni mindig kötelességének fogja tartani és a törökszentmiklósi gyülekezet számára mindig újabb biztatás, újabb lendítőkerék lesz a felelősségteljes kötelesség teljesítésében.

Horváth Antal igazgató-tanító a tantestület köszöntését és jókívánságait tolmácsolta Gaál István esperesnek, mint az iskolaszék elnökének. Ígérte a tantestület segítő odaadását és szolgálatát az anyaszentegyház előhaladásához.

Gaál István esperes a tantestületnek, mint munkatársainak köszöntését meleg szavakkal viszonzta és a tanítóság értékes munkája feletti elismerését fejezte ki. A tanítóságot, mint az egyház veteményeskertjének munkásait, mindenkor munkatársainak tekintette s a törökszentmiklósi tantestület, mely az egyházmegye tanítóságának büszkesége lehet, továbbra is szeretetének tárgya lesz. Kéri a tantestületnek továbbra is áldozatos közreműködését az egyház nagy ügyeinek végzésében.

A díszgyűlést B. Kiss Márton főgondnok rekesztette be, mely után a presbitérium tagjai egyenként is lelkesen és meleg szeretettel köszöntötték lelkészelnöküket fényes kitüntetése alkalmával.

A szavazatok felbontásának eredménye alig

került nyilvánosságra, már is számosan keresték fel szerencsekívánataikkal az új esperest.

Az elsők között gratulált roffi Borbély György Jásznagykun-Szolnok vármegye főispánja, az egyházmegye világi tanácsbírája.

KÖZÉPSZABOLCSI EGYHÁZMEGYE.

Orgonaavatóünnepélyt ült január 24-én a rohodi gyülekezet. Közadakozásból építettett egy nagyon szép kiállítású és pompás, zengő hangú orgonát Várad Miklós rákospalotai mesterrel, aki tökéletes munkájával már több helyen mutatta magát méltónak a feléje fordult bizalomra. Az orgonát precíz és rutinos játékkal: Zsador Antal kisvárdai művész-kántor szólaltatta meg először, — avatóimádságot mondott az Úrasztalánál: Veress Károly nyírturai lelképásztor, tanácsbíró mondott, a vegyeskar Márton Gábor helybeli kántor vezetésével kiválóan énekelt, majd a szöszéken: Porzsolt István esperes prédikált határozatosan. A templomot zsúfolásig megtöltött: gyülekezet soraiban ott ült Dr. Nánássy Andor, az egyházmegye páratlan agilitású gondnoka is, aki — ha csak teheti — siet osztozni mindenik gyülekezet örömeiben. 60 teríték közebébe volt a lélekemelő templomi ünnepség után, az egyik iskolateremben, ahol számos felköszöntő hangzott el, éltetve az áldozatos szívű gyülekezetet, a buzgó lelképásztort, a vendégeket s a kiváló orgona-építőt. Megemlítendő, hogy Rohod egyházközség az elmúlt év folyamán templomát, tornyát megújította s a gyülekezetben egyébként is pezsgő, eleven egyházi élet folyik.

GY Á S Z R O V A T

Maklár Papp Miklós sárospataki főiskolai ny. tanár Tiszalökön, január 12-én 90 éves korában elhalt. A nagy halottat Tiszalökről elszállították Sárospatakra és ott temették el a főiskola udvaráról. Ott fog nyugodni Patakon, amelyet halálos hűséggel szeretett s ahova számtalanszor kifejezett akarata szerint kívánczolt. Vele a régebbi pataki nagy tanári nemzedék egyik utolsó tagja költözött el az élők sorából.

Nagy József ny. ref. tanítóképzőintézeti igazgató, okleveles református lelkész Istennek és övének szentelt áldásos élete 77. évében hosszas, de keresztényi türelemmel viselt szenvedés után január hó 22-én visszaadta nemes lelkét Teremtőjének. Január 24-én, vasárnap délután a debreceni Köztemetőben helyezték örök nyugalomra.

Müller Ede hajdúböszörményi ny. gimnáziumi tanár életének 60. évében 22 évi tanári működése után és nyugalomba vonulásának 13. évében, január 31-én lelkét visszaadta Teremtőjének. A képzett és tehetséges s növendékeit lélekből szerető tanárban az intézet egykori értékes munkását, a tanári kar pedig legmelegebb lelkű kartársát és barátját vesztette el. Temetése február hó 2-án délután volt Hajdúböszörményben.

Dr. Nagy István nyug. főgimnáziumi tanár, volt tart. százados szeretetben és áldásos munkában eltöltött életének 62. évében hosszú, súlyos szenvedés

után Mezőtúron folyó hó 9-én elhunyt. Földi részait folyó hó 11-én a mezőtúri alsórészi temetőben helyezték örök pihenőre.

Legyen áldott emlékü, csendes pihenésük!

K Ü L Ö N F É L É K

Abesszínia. Alig van név, amelyet az elmúlt 1936. évben annyit emlegettek volna, mint „Abesszínia”, „négus”. A nagy lendülettel előretörő Olaszországnak gyarmatra volt szüksége, ahol rohamosan szaporodó emberfeleslegét elhelyezhesse. Afrikában más helyet már nem lehetett találni, mint a mint a természeti kincsekben gazdag, de gyéren lakott, az olasz Eritrea gyarmattal szomszédos Abesszíniát. S hozzá még Abesszínia erőskezű uralkodója: Hailé Szelasszié ügylátszik, arra törekedett, hogy Eritreát a tengerpartot visszaszerezze. Az olaszoknak tehát kétszeres okuk is volt, hogy Abesszínia ellen fellépjenek.

Amikor Olaszország hódító szándéka nyilvánvalóvá lett, megindult ellene a Népszövetség részéről a támadás. Ügyszólván egyedül Magyarország tartott ki következetesen Olaszország mellett. Az eredmények mutatták, hogy helyesen tette. Olaszország elfoglalta Abesszíniát s a Népszövetség kénytelen-kelletlen beletörődik. Mussolini ezzel biztosította az olasz népfelleg elhelyeződését, mégpedig úgy, hogy nem kénytelen idegen országba vándorolni, hanem megmaradhat olasz fennhatóság alatt: biztosította egyúttal ennek az országnak kulturális fejlődését.

Abesszínia területe, természeti kincsei. Abesszíniát a lakosai szívesebben nevezik Etiópiának. Sem területét, sem lakosainak számát egészen pontosan még nem állapították meg. Területe körülbelül háromszor akkora, mint Olaszország, tízszer akkora, mint Magyarország. Mintegy 900,000 négyzetkilométerre teszik a területét. Minden oldalról sivatagos vidék környezi Abesszíniát, amely tulajdonképpen egy nagy, magasan fekvő fensík. Ez a fensík kelet felé, tehát éppen arra, ahonnan az olaszok támadtak, egészen meredeken, nyugat és észak felé lépcsőzetesen lejt. Tengerpartja nincsen. Igaz, hogy a forró égőv alatt fekszik, de magas fekvése miatt a fensíkon mérsékelt az éghajlata. A keleti sík része, a Kola, forró és ivóvízben szegény. Ezt a részt ajánlották fel Mussolininek s erre válaszolta: „Sivatagokat nem gyűjtök”. Általában a földje nagyon termékeny. Megterem a köles, búza, árpa, rozs, kukorica. A forróbb övezeten, amelynek neve Voína Daga, banán, cukornád, ricinus, gyapot, paprika, dohány. A kávécserejének pedig Abesszínia az őshazája, innét terjedt el Arábiába is. Arab kereskedők a Kafa tartományban bukkantak a vadon növény kávécserejére, innét a neve is a kávénak. Van állattenyésztése is. Érdekes, hogy disznót nem szabad tenyészteni. Bizonyos, hogy úgy a földművelés, mint az állattenyésztés, bányatermékek kitermelése körül szinte korlátlan lehetőségek vannak s ezeket a lehetőségeket az olaszok most ki is fogják majd használni. Olaszország népfelleg gazdag hazát fog itt találni.

Abesszínia lakosai, eredete, nyelve, vallása. Lakosainak számát körülbelül tízmillióra teszik. Nagyon vitéz, harcias nép s immár 3000 esztendő óta fenn tudták tartani függetlenségüket. A nép eredete „hamita”: rokona az ősegiptomiaknak, de erősen keveredett négekkel és zsidókkal: sémitákkal. A lakosság egyharmadrésze keresztény, kétharmadrésze pedig zsidó, pogány és mohamedán. A zsidókat „falasák”-nak nevezik, a szó jelentése „száműzött”. Elkülönülve élnek Jenda tartományban. Az állam címerében érdekesen jut kifejezésre a félig keresztény, félig zsidó jellege: kétfarkú oroszlán (Juda oroszlánja) mellett jobb mancsában feszületet tart. A „négus negesti”, azaz királyok királya, „Juda legyőzhetetlen oroszlánja” büszkén hivatkozik arra, hogy családja a legrégebben uralkodó dinasztia a földön. A négus ugyanis visszavezeti családját Sába (= Habes, Abesszínia) királynője és Salamon király (Kr. e. 955—915) gyermekére: Menelikre (= böles), ez lett a dinasztia megalapítója. A monda szerint, mikor Menelik felnövekedett, átment Jeruzsálembe apja látogatására. Innét aztán titokban magával vitte Etiópiába Mózes két kőtábláját és a Szövetség ládáját. Az addis-ababai Szent

György székesegyházban még ma is őrzik a két kőtáblát. A tudósok megállapították, hogy már csak azért sem lehet Mózes kőtáblája, mert nem héber, hanem abesszín nyelven van írva. Az Abesszíniában beszélt nyelvek hamita eredetűek. A hivatalos nyelv, az amhara, kétségkívül az arab nyelvhez áll legközelebb. Az egyházi, liturgikus nyelv, a gíz nyelv szintén sémita, ezt a nyelvet a nép nem beszéli, ezt már csak a papok értik.

A kereszténység a IV. század elején jelent meg Etiópiában. Ekkor három misszionárius működött itt: Meropius s két unokája: Aedesius és Frumentius. Meropius mártírhálalt szenvedett; Frumentius azonban az akkori négus megszerette s megengedte neki a keresztényen vallás terjesztését. Az első gyülekezet Akszumban alakult meg; máig is ez a szent városa az abesszínieknek. Frumentius azután elment Alexandriába Athanasioshoz, hogy tőle misszionáriusokat kérjen a további munkához. Athanasius Frumentius Etiópiába első püspökévé avatta, s az „Abba salamma”, „békesség atyja” címmel tüntette ki. Ezt a címet viseli mind a mai napig az abesszíniai keresztény egyház főpapja „abuna” rövidített alakjában. Athanasius több szerzetest küldött Etiópiába s ezek számos egyházközséget alapítottak s ezek fordították le a bibliát is a régi abesszín nyelvre, a gíz-re.

A kereszténység Abesszíniában meglehetősen magasfokú kultúrát teremtett. Keresztényen irodalmuk híres volt. Kereszténységük idők folyamán sok pogány elemet vett fel, úgyhogy a nyugati kereszténységtől meglehetősen eltér. De ők büszkén vallják magukat keresztényeknek; a keresztényen vallás az államvallás s feje a Gondárban székelő abuna. Ezt még mai nap is az alexandriai patriarcha szenteli fel. Érdekes, hogy az abuna nem lehet benszüllött, ennek mindig külföldinek kell lenni.

Úgy a katolikus, mint a protestáns misszió élénk tevékenységet fejt ki Abesszíniában. Addis-ababában van a svéd misszió központja. Az amerikai presbiterianusok s a német Hermansburgi Misszió is lelkes munkát folytat. A protestáns missziók újabbkori munkáját megkönnyíti az a körülmény, hogy egy Abreka nevű szerzetes lefordította a bibliát a ma használatos amhara nyelvre. Ezt a fordítást a Brit és Külföldi Biblia-Társulat adta ki és terjeszti. Az addis-ababai bibliaházat 1920-ban nyitották meg az akkori trónörökös, Hailé Szelasszié jelenlétében.

A kereszténység mellett igen erős munkát fejt ki a mohamedán misszió. Hailé Szelasszié elődje, Lidzs Jasszu négus áttért a mohamedán hitre s a keresztényen egyházi gyagyont a mohamedánoknak adta. A nemzeti lobogóra a feszületet tartó oroszlán helyére ezt íratta: „Egy az Isten, Allah”. Igaz, hogy trónjától megfosztották s mint bolondot fogságba vetették, de jellemző az eset a mohamedánok erős propagandájára.

Az olasz fennhatóság alatt az egyházi ügyek is bizonyára határozottabb alakot fognak ölteni.

(Luther-Napláról.)

A budapesti református egyházmegye gyűjteménye Kálvin-tér 8. szám alatti székházában, a második emelet homlokzatára néző helyiségekben van elhelyezve. Ezt a változatos és nagyértékű gyűjteményt, mely hónapokig tartó fáradságos rendezés miatt eddig el volt zárva a közönség elől, megnyitották az érdeklődők számára, bár még mindig hosszú időre van szükség, a teljes elkészülésig.

E kincsek nagy értékét az adja meg, hogy minden darabja eredeti. Távoli népek fiai készítették a misszionárius megbízásából, akik sokszor szájuktól vonták el a falatot, csakhogy kincseiket gyarapíthassák. Az itt elhelyezett háztartási és harci eszközök, ruházati cikkek és ékszerek, primitív szobrászati, festészeti és fazekas termékek egyszerű szemléltető eszközei a missziói propagandának.

A múzeum melanéziai (Admiralitis-szigetek), kínai, mandzsu, török-bolgár és cigány missziói gyűjteményekből fog állani. Ezek közül leggazdagabb az első, mely 669 eredeti tárgyból s számos fényképből áll.

A melanéziai harci eszközök leleményességük ragdagsága, a jó izlés keresése és a félelmességre való törekvés jellemzi Emu-madár combesontjából készült erős tör, köbellenzi és dárdák, pattintott hegyvel — mind emberalakokkal vagy részarányos mértani ábrákkal díszített tárgyak. Érdekes, hogy a növényvilág nem ihleti szobrászatukat és festészüket. Félelmes látvány lehet a fején harci sisakkal, orrával vaddisznóaggyarral, kezében nyilvesszőcsomóval előtűnk megjelenő pápua. E jelenet borzalmasságát még inkább

fokozza a sarokban elhelyezett dobok fűlsiketítő lárma, panaszos, kongóhangú pergése.

A következő csoportban békésebb eszközök vannak felsorakoztatva. Egy pápua házat kicsinyítve, természetes alakban, teljesen berendezve. Mellette kókuszdióhéjból faragott, bevéséssel díszített kosarak, melyek szépségével percekig sem tud az ember betelni. Labdaalakú háromhangú orrfuvulák (az asszonyok kedvenc zeneszerszámai) és ötsípű pásztorfuvulák. Lopótök formájú, kívül festett, belül megüresített és kiszáritott pálmatermés, melybe alkoholtartalmú növénynedvet és meszet tesznek. Hozzá művészies mártogatót faragnak és ezt nyalogatják „palaveriken”, míg fejük teljesen meg nem kótyvasodik a mámortól s kimart nyelvükből ki nem csordul a vér.

A falakon előkelő menyasszonyruhák lógnak faháncsból szövve, kutyafoggal és kagylóból csiszolt gyöngyökkel díszítve. Lent gyöngyből szövött, gyönyörű ünnepi kötének. Egy gyermektartó kosár színezett és díszített hálóból. Általában mindent díszítnek, faragnak vagy festenek. Fésűjüket, seprűjüket éppen úgy, mint tűzpiszkálóikat, hulladékgyűjtő kosaraikat. Rengeteg kosaruk van faháncsból, fűből és gyékényből. Sokszor maga a kosár semmiség: egészen elvész a bojthalmazok, lógók, díszek tömkelegében. Legérdekesebb példány ezek közül talán egy faháncsból készült, zsákszerű kosár, mely varrás nélkül teljesen egy darabból készült. Vászonszerű vékonysága a pápua kéz művészi ügyességének tanubizonysága. Az ember nem is tudja elképzelni, hogy hogyan tudták ilyen ügyesen szakadás nélkül lefejtetni. Amott a falon fent különös öv és különböző vastagságú kötelek lógnak: Oceániában az özveggy asszonyok díszei. Idehaza a középkori aszkéták kintzőszközeiül szolgáltak volna. Legfelül hatalmas, legalább hat méter hosszú és 12–15 kg. súlyú szigony. Teknősbékát halásznak vele.

Lent külön állványon vagy ötven darab edény foglal helyet, melyek kétféleképp készültek. Vagy egy darab fából faragták, vagy pedig gyékényből szőtték, szurokkal bevonták aztán felfüstölték. Ezért fekete valamennyi. Vízmerítő kanalaik egyik-másika valóságos faszobrászat remekműve.

E nagy csoportot egy teljes nagyságú, gyönyörűen faragott és festett ágy zárja be, melyet négy emberalak tart a fején. Ilyen ágy természetesen csak a leggazdagabbaknak jut osztályrészül, míg a szegényebbeknek meg kell elégedniük gyékényszőnyeggel vagy háncsfekvőhellyel.

Halászati eszközeik legértékesebbje egy kicsinyített példányban elkészített hajó teljes felszereléssel. Tengerváró eszköz, melyen egyetlen szögélés sínesen. Mert a pápuák mindent úgy kötöznek. Körülötte különféle hálók, varsák, haltartó kosarak. Hatalmas csigák. Fából faragott hal és teknősbéka. Valódi óriás teknős páncéllemeze. Legérdekesebbje ennek a gyűjteménynek a lepkefogó. Egy ág villa-szerű elágazással, melynek közét pókháló tölti ki. Így kon-tárkodnak bele a leleményes pápuák a pókok mesterségébe s lesznek veszedelmes vetélytársaikká. Természetesen ezt az eszközt nem játékszerű, hanem eszaktéteggőül használják. Ugyanilyen leleményességről tesz tanubizonyságot a vízalatti teknősbéka halászok szemüvege. Üvegét kagylóhéjból esiszolják átlátszóra. Ez a példány már érezteti az európai kultúra hatását: valódi üveg van benne s gummi-fülei vannak Molnár Mária jóvoltából.

Külön szekrényben van az ékszergyűjtemény, mely talán legszebb az egész múzeumban. Csak karperecből 30 darab van, melyek fűből, gyékényből vagy gyöngyből készültek gyönyörű mintázással. Köztük, mint kuriózum, egy kettős felsőkarperec. Csiszolt kutyafogból készült övek, nyakláncok és vállvetők. Egyik-másikon még a gyöngy is pápua márka: apróra esiszolt csigahéjből készült. Köztük egy kb. két méter hosszú lánc, mely talán évtizedes türelem és kitartó munka gyümölcse. E gyűjtemények minden tárgya érdekesség: a paradicsommadár tollából készült hajdíszek épűgy, mint a gyöngyházból készült mellpajzsok. Fülbevalójukat egész bátran viselhetné s a mai divathóbortos világban talán örömmel is viselné, bármelyik európai hölgy.

Az óceániai tengervilág nem kevésbé szép s talán a leggazdagabb az egész gyűjteményben. Meghaladja a négy-száz példányt. Kagylók és csigák. Korallok, rákpáncélok és szivacs-vázák ezer változatban. Borsszemnyitől emberfej-nagyságúig. Lap-, gömb-, vagy tölesalakban. Egyik hó-ehérszínben csillog, másik zománcos zöld, a harmadik

barna vagy égőpiros. Vannak köztük kúpalakúak lila, kék vagy barna mintázással. Legértékesebbjük két fehér csiga, illetve kagyló, mely olyan, mintha hófehér porcellánból készült volna. Új-Guineában ezen vásárolják az asszonyt. Gyönyörű barnasárgás zománcos csigák, zöldfekete szemlencealakú védőpáncéllal. Lehelletfinomságú állat-vázak. Az egész úgy hat, mint egy habcsomó. Fekete-fehér mintájú és hófehér korallok. Az utóbbi mesébe illő szépség, de praktikus szempontból nagy és nélkülözhetetlen érték: megégetik és fehér hamujából készítik a meszet.

Szeretetszövetségi munka. Debrecenben Dr. Makkai Sándor és Maklár Károlyné főtiszteltetű asszony állottak a Szeretetszövetséggel kapcsolatos munkák élére. Szép eredményeket ígérően szervezték meg a Szeretetszövetség debreceni női gárdáját. Szövetségünk a Debrecenben befolyt összes jövedelmét debreceni akcióknak és munkáinak támogatására használja fel. Ezeknek az akcióknak a során továbbfolytatja a sokgyermekes és özvegy édesanykák segélyezését, a debreceni keresztívén Ifjúsági egyesülettel közösen vállalt utca- és gyermek-missziót és napközti otthont, valamint tanoncotthont, úgyszintén az m. kir. Belügyminiszter úr által a Szeretetszövetség kezelésére bízott Maár Margit félé 6766 51 P-s gyűjtés felhasználásával a börtönmisszió megindítását.

Lelkészképesítő vizsgálatok. A tiszántúli református egyházkerületben most folytatók le a lelkészképesítő vizsgálatok a következő eredménnyel:

I. lelkészképesítő vizsgálaton jó eredménnyel felelt meg: Koncek László, Medgyesi István és Sulvok Sándor Gyula, megfelelték: Hegyi József, Székelyhídy Emil, Szilágyi István és Török László Lajos.

II. lelkészképesítő vizsgálaton jeles oklevelet nyertek: Békefi Benő és Nagy József. Jól képesítették: Kecskés Balázs, Murányi Árpád Gábor, Nagy Dezső Sándor, Nagy Gyula, Pusztai Sándor és Tokaji József. Megfeleltek: Csontos Jenő Endre, Köhlös Mihály, Ladányi Imre, Laki Lajos, Szakáts József, Szendrey István, Tassv János, Tarczy Gyula, Baczó Balázs Dénes, Horváth György, Kovács István Lajos és Kuthy Elemér István Dezső.

Egyházszervezési konferencia. A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság abból a célból, hogy egyházi zenénk megoldatlan kérdéseire iránvítsa a figyelmet és ezzel a magyar protestáns egyházi zenekultúra korszerű fejlődésének útját egyengesse, 1937 március 1. és 2-án Országos Protestáns Egyházszervezési Konferenciát rendez, amelyre a lelkészeket, tanárokat, kántorokat, tanítókat és mindazokat meghívja, akik egyházunk kulturális kérdéseit iránt érdeklődnek.

Szótét számok. Ilven cím alatt vezércikkben foglalkozik a Nagyváradon megjelenő Református Híradó a nagyváradi református egyházközség 1936. évi szomorú népmozgalmi adataival. Ez adatok szerint 140 református lélekkel több halt meg a múlt évben Nagyváradon, mint amennyi született. Áttérésekkel pedig 53 lélek a veszteség. A házasságoknál 49 tiszta házassággal szemben 35 vegyes házasság jött létre. Vádoló számok ezek s arra intik az egyházi élet vezetőit, hogy fokozott erővel igyekezzenek megszüntetni ezeket a szomorú eredményeket s a református öntudat fejlesztése és a református társadalom gazdasági szervezésével állják útját annak, hogy híveink áttérések árán akarják egzisztenciájukat megmenteni.

Az imádkozó munkás. Budapest polgármestere, dr. Szendy Károly az elmúlt hét egyik napján a templomban egy embert látott, aki azzal vont magára a figyelmét, hogy nagyon buzgón és bensőségesen imádkozott. A templomból kimenet, a polgármester megkerestette azt az embert és kiderült róla, hogy asztalos mester, aki már hosszabb idő óta munka nélkül van. A polgármester maga mellé ültette az autójába, kivitte az elektromos művekhez, ahol azonnal alkalmazták.

Béthel. Berlinton nyugati irányban jó néhány száz-kilométerre a teutoburgi erdő lábánál Bielefeld százezer főnyi lakosú város mellett a német, sőt az egész világ legnagyobb evangélikus szeretetintézményét *Béthelt* találjuk. Ez intézet 1867-ben alakult öt eskörös (epileptikus vagy nyavalyatörős) gyermek gondozására. A ház is, amelynek neve már akkor Béthel = Isten háza volt, a berendezés is, a betegek is megvoltak, de hiányzott még a vezető, nem volt még ú. n. háziatyja. Az erre a hivatalra meghívottak közt szerepelt egy bizonyos Unföld János württembergi iskola-mester is. Ő a meghívás után sokáig habozott és tépeldőtt

azon, hogy otthagyja-e biztos kenyerét a bizonytalanért. Végül a kifizető határidő utolsó napján, amikor bibliájában felütötte az aznapi kijelölt Igét, a legnagyobb csodálkozással ezeket a szavakat olvasta: „És keljünk fel és menjünk fel Béthelbe, hogy csináljunk ott oltárt annak az Istennek, ki meghallgatott engem az én nyomorúságom napján és velem volt az úton, amelyen jártam“ (1. Móz. 35, 3-ból Jákób szavai). Mikor Unföld Mátyás württembergi tanító azzal reggel a Szentfrást becsukta, már tudta, hogy őt nemcsak a bétheli helmissziói társaság, hanem Isten szava hívta és erre az elhívásra eljött és így lett a bétheli intézmények első házi atyja egy kis házban, ahol őt beteg gyermek várt reá. Nem csodálatos-e, hogy az azóta hatalmas fáva növekedett mustármag árnyékában ma már 6—7000 beteg test és lélek talál menedéket, oltalmat és szerető gondviselést?

Az intézet vezetősége a „Béthel követe“ című — működéséről beszámoló — füzetet több ezer példányban küldi szét a világra, hogy jóbarátokat, híveket és pártfogókat toborozzon Béthel számára, akik a szeretet csodás alkotásáról csodálkozással értesülve imádkozni és áldozni tudtak és tudnak még ma is a helmisszió szent ügyéért.

Argentínában most eresztették vízre a világ első templomhajóját. Patagonia nehezen elérhető szigetén, valamint az Argentína déli részén fekvő szigeteken élő keresztény lakosság régóta nélkülözi a rendszeres lelkesítő szolgálatot. A lakosság harmincezer négyzetkilométernyi területen szétzórva él és hatalmas területen egyetlen templom sincs. Ezen a hiányokon kíván segíteni most a templomhajó.

Angliában sokkal inkább tudják, mint bárhol a világon, hogy a király házassága nem magánügy, hanem nagyon is közügy. Angliát ugyanis egy király házassága már úgy felforgatta a multban, hogy utána kétszáz évig nem tudott visszatérni a nyugalom. 1533-ban történt ez. VIII. Henrik uralma alatt. A rokonszenves, népszerű VIII. Henrik azonban nem hasonlítható a gonosz, erkölcstelen VIII. Henrikhez és a mostani király szerelmi regénve is sokkal fenköltebb, nemesebb, mint amilyen VIII. Henrik botrányos házassága volt.

VIII. Henrik elhalt bályjának, Arthurnak özvegyét, a spanyol Katalint vette nőül. Megunta azonban a nála idősebb, vakbuzgó asszonyt, Boleyn Annába, a királyné udvarhölgyébe szeretett bele. El is akarta venni feleségül. A pápa azonban nem oldotta fel a király házasságát. Erre a király kilépett a katolikus egyházból. Elkobozta a katolikus egyház vagyonát. Megalapította és államvallássá tette az anglikán vallást. Az új hit főpápa, Cranmer Tamás canterburgi érsek felbontotta a házasságot és megeskette a királyt Boleyn Annával, akit királynévá is koronáztak a parlament.

Később VIII. Henrik megunta Boleyn Annát is. Hogy elválhasson tőle, kámpadra vont tanukkal bizonyította, hogy felesége megeskette őt, ki is végezték a megkoronázott királyt, az ártatlan Boleyn Annát. VIII. Henrik halála után megkezdődtek a vallásháborúk. Hol anglikán, hol katolikus király, illetve királynő került a trónra. A pártoskodások során sokakat kivégeztek, Stuart Máriát is, akit a trón megilletett volna. Az ország végül is több ízben fellázadt. Egy királyt kivégeztek, egyet elesaptak, egyideig köztársaság is volt Anglia. Kétszáz év kellett hozzá, amíg lecsillapodott a közvélemény, megerősödött az anglikán vallás és kialakult a világ leghatalmasabb birodalma, amely egyben legalkotmányosabb is. A „legtökéletesebb királyi köztársaság“, ahol „a király uralkodik, de nem kormányoz“.

HIVATALOS ÉRTESÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

231—1937. szám.

KÖRLEVÉL

az esperesi hivatalokhoz és a középiskolák és középiskolák tanintézetek igazgatóságaihoz.

További eljárás elrendelésével közlöm a tiszántúli református egyházkerület 1936. december hó 16. s következő napjain tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből a 278. sz. alatt hozott határozatot.

278. Az Egyetemes Konvent 128—1935. sz. határozatával a magyar református egyházi levéltárügy egységes és intézményes rendezése céljából megalakította levéltári bizottságát. Ez a bizottság a Konvent 1936. évi ülése elé részletes jelentést nyújtott be, amely teljes szövegében olvasható az 1936. évi konventi jegyzőkönyv 3. számú mellékletében, a jelentés egyik szerkesztője, Dr. Miklós Ödön pedig annak tartalmát rövidebb és közérthetőbb formában, néhány tanulságos, felvilágosító magyarázattal kísérve, a Lelkesítő egyesület c. közlöny folyó évi 37., 38. és 39. számaiban „Levéltárügyünk rendezése“ c. cikkében ismertette.

Ennek a jelentésnek alapján az Egyetemes Konvent 174—1936. számú határozatában megállapította, hogy „az egyházkerületek, egyházmegyék, egyházközségek, fő- és középiskolák birtokában lévő levéltárak fennmaradása sok helyen veszélyeztetve van, de fenntartása, kezelése és rendje általában is sok kívánivalót hagy fenn“.

Ezért az Egyetemes Konvent addig is, amíg e téren további lépések történhetnek, az egyházi levéltárügy egyetemes és alapos rendezésének előkészítése érdekében a következőkre kéri fel az egyházkerületi közgyűléseket:

1. Nyilatkozzanak a jövő évi konventi ülésre, felhatalmazzák-e az Egyetemes Konventet egy olyan egyetemes érvényű szabályzat megalkotására és kiadására, amely megállapítsa a levéltárbiztosok kötelezéseit és egyúttal útmutatást adjon a levéltár fenntartásának, kezelésének, rendezésének és általában a levéltári feladatok teljesítésének helyes módjaira nézve“.

2. Nyilatkozzanak a jövő évi konventi ülésre arról is, kívánatosnak tartják-e egy országos református egyházi központi gyűjtő levéltárnak a felállítását, vagy esetleg a mai egyházkerületi levéltáraknak szakszerű vezetés alatt gyűjtőlevéltárakká való átszervezését.

3. Az egyházi I. tc. 140. § v) pontjában gyökerező jogoknál és köteleéseknel fogva tegyenek olyan intézkedéseket, amelyek a levéltárügy végleges rendezéséig is alkalmasak az e téren fennforgó legnagyobb hiányok megszüntetésére s további károk megállítására.

Határozati javaslat:

Egyházkerületi közgyűlésünk örömmel üdvözi az Egyetemes Konventnek egyházi levéltárügyünk rég szükséges egyöntetű rendezésére irányuló törekvését s a maga közremunkálását az ügyben természetes készséggel ajánlja.

Egy egyetemes érvényű szabályzat megalkotására és kötelező érvényű kiadására az Egyetemes Konventet felkéri és felhatalmazza — magától értődvén, hogy ez a szabályzat csakis a levéltárak fenntartására, kezelésére használatára és selejtezésére és mindezekkel kapcsolatban a levéltártulajdonosok és levéltárkezelők kötelezéseire vonatkozó rendelkezéseket és útmutatásokat tartalmazhat, de a levéltártulajdonosok tulajdonjogát s a fokozatos egyházi hatóságoknak, elsősorban az egyházkerületi közgyűléseknek az illetékes levéltárak feletti törvényes felügyeleti hatáskörét semmi vonatkozásban nem érintheti s számbavehető új anyagi megterhelést a levéltártulajdonosoknak nem okozhat.

Egy országos központi gyűjtőlevéltár felállításának gondolatát egyházkerületi közgyűlésünk elvileg helyesli ugyan, mert multunk legértékesebb s méltán legföltettebb anyagának teljesen biztonságos őrzése, modern tudományos színvonalú kezelése s a történeti kutatás céljára való hasznosítása legcélszerűbben s egyúttal legkevesebb költséggel csak egy ilyen országos központi levéltárban, annak egyenesen erre a célra létesítendő és berendezendő helyiségében volna megvalósítható. Azonban egyházkerületi közgyűlésünk volna megvalósítható, hogy egy ilyen központi levéltár felállításának előfeltétele egész egyházigazgatásunknak (a presbiteri-zsinati rendszer bibliai elveinek sérelme nélkül megvalósítandó) erősebb központosítása volna. Ezért közgyűlésünk véleménye szerint egyelőre az egyházkerületi levéltáraknak modernül tudományos színvonalra és föltétlenül biztonságos állapotba helyezése volna kívánatos, ami egyúttal lehetővé tenné azoknak kerületi gyűjtőlevéltárakká való átszervezését is, elsősorban a rendszerint nagyon kevés biztonságban lévő, pedig rendkívül értékes egyházmegyei és egyházközségi régi anyag számára. Ezzel párhuzamosan az országos központi levéltárát is meg lehetne alapozni, akként, hogy az Egyetemes Konvent eredetiben vagy másolatban már mostantól fogva beszerezze s a maga őrzetében és kezelésében vennie egyházunk multjának minden olyan hivatalos iratanyagát, mely egyenesen és közvetlenül egyetemes egyházi vonatkozású (rég generális konventek és konferenciák jegyzőkönyvei, állammal s más egyházakkal

folytatott egyetemes érdekű régi tárgyalások iratai stb.) s ugyancsak eredetiben vagy másolatban beszerezni őrizetbe és kezelésbe venné mindazt az írott vagy nyomtatott régi anyagot, amely egyházigazgatásunk s egész egyházalkotmányunk multjára nézve *kivételes*, esetleg *korszakos* jelentőséggel bír. (Pl. ritka kánonszövegeket, a legújabb vizitációs jegyzőkönyvek másolatait stb.) Ezzel Egyetemes Konventünk már egy tulajdonképpeni országos központi levéltár felállítására előtt nagy szolgálatot tenne tudományos kutatás érdekeinek, anélkül, hogy az egyes kerületek történeti központjain működő levéltárak állagának lényeges megbontására szükség volna.

Végül egyházkerületi közgyűlésünk, mint felügyeleti hatóság az egyházi I. tc. 140. § v) pontjában gyökerező jogánál fogva a következő rendelkezéseket teszi:

1. Minden olyan egyházmegye közgyűlése, ahol ezidő szerint a levéltárnoki tisztség betöltve, vagy tán szervezve sincsen, az egyházi I. tc. 86. és 106. §-ának világos rendelkezései értelmében szervezzen állandó és felelős egyházmegyei levéltárnoki tisztséget, illetőleg válaszon megfelelő személyt annak ellátására.

2. Mindazon egyházmegyék esperesei, amelyeknek levéltáraiból a levéltári anyag valamely része, főleg a régebbiek, kiemeltettek és vagy más ismert helyen őriztetnek vagy lappanganak, intézkedjenek, hogy az anyag felkutatassék, számbavétessek és az egyházmegyei levéltárba visszahelyeztessek (kivéve azt az anyagot, amely már korábban az egyházkerületi levéltárban helyeztetett volt el).

3. Az esperesek és középiskolai (középfokú tanintézeti) igazgatók felhivatnak arról való jelentéstételre, hogy egyházmegyéjük, az abba tartozó egyházközségek, illetőleg intézetük levéltára nincs-e valahol közvetlenül veszélynek kitéve s ha igen, megtörtént-e a megfelelő intézkedések a veszély elhárítására. Nemleges jelentés is fölterjesztendő. Az egyházkerületi Elnökség is felhatalmaztatik, hogy ha akár a jelentésekből, akár egyéb hivatalos és hiteles értesülésből (pl. generális vizitáció alkalmával) arról győződnék meg, hogy az illető levéltárbirtokosnak nincs módjában vagy szándékában a levéltár veszélyeztetését elhárítani, az ilven helvekről a levéltári anyagot a tulajdonjog érintése nélkül letétként az egyházkerületi levéltárba szállíttathassa be.

4. Az 1—3. pontokban foglalt intézkedések megtételének végső határideje (kivéve az egyházkerületi Elnökség esetleges intézkedését) 1937. december 31. A Püspök úr felkératik, hogy az intézkedések megtörténtét számbavenni s azokról az 1938. évben tartandó legelső közgyűlésen jelenteni méltóztassék.

5. Mindezen intézkedések végrehajtását illetőleg közgyűlésünk az illetékes esperesek és egyéb egyházi (iskolai) tisztviselők felelősségét kifejezetten megállapítja.

Ez a határozat közöltetik az Egyetemes Konventtel, a Püspök úrral, továbbá a Debreceni Protestáns Lapban való meghirdetés útján valamennyi esperesi hivatallal s az összes középiskolák és középfokú tanintézetek igazgató-ságával.

Debrecen, 1937. január 16.

Maklár Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

232—1937. szám.

KÖRLEVÉL.

az esperesi hivatalokhoz, a közép- és középfokú tanintézetek igazgató-ságaihoz.

További eljárás elrendelésével közlöm a tiszántúli református egyházkerület 1936. december hó 16-ik napján tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből a 281. szám alatt hozott határozatát.

Debrecen, 1937. január 16.

Maklár Károly,
püspök.

281. „Olvastatik az Egyetemes Konvent szanáló-bizottságának folyó évi június hó 8. napján kelt jegyzőkönyve, amely a lelkésztanítói állások díjlevele miként való kiállításának elveit határozza meg:

„Kivonat az Egyetemes Konvent szanáló-bizottságának Budapest, 1936. évi június hó 8. napján tartott ülése jegyzőkönyvéből.

1. sz. Bemutatott a lelkésztanítói állások díjlevele megállapítása tárgyában a 191—1935. számú konventi határozattal kiküldött bizottságnak 1936. március 27-i üléséből tett következő előterjesztése:

A lelkésztanítói állások jövőben leendő szervezésénél a lelkésztanítói díjlevelek megállapítására nézve az egyháznak és államnak egyaránt a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 41,793—1927. VIII. a. számú iratában kifejezett álláspontját lehet irányadóul tekinteni.

Ez álláspont szerint a lelkésztanítók továbbra is elsősorban lelkészek maradnának, tehát háborítatlanul megmaradna eddig élvezett fizetésük a javadalom részére megállapított kongruával együtt. A nagy fáradságot és sok időt jelentő tanítói munkaért pedig külön díjazásban részesülnének. E külön díjazás céljára az egyházközség átengedni volna köteles az eddig a tanító használatára szolgált összes földeket, továbbá a földeken kívül a tanító részére kiszolgáltattott helyi javadalomnak legalább egyharmad részét. Az állam pedig minden iskolába járó gyermek után adna a lelkésztanítónak évente 25— P tandíjváltást.

Talán nem szorul bizonyításra, hogy az egyedül helyes álláspont az, hogy a lelkésztanítók továbbra is elsősorban lelkészeknek tekintessenek, hordozzák tehát e körülménynek előnyét és terhet egyformán.

A díjazást illetően számításokat végeztünk. A tisztelettel csatolt kimutatásokon feldolgoztuk 49 számbajöhető egyházközség lelkészi és tanítói díjlevelét a fenti miniszteri tervezet kiszámítására. Kitént, hogy a jelen helyzet szerint a lelkésztanítók 529 pengőtől 1348 pengőig terjedő külön díjazásban részesülnének. Természetesen ezt a díjazást élvén befolyásolná az eddigi tanítói helyi javadalom, kivált a földek, továbbá az iskolás gyermekek száma.

Talán csak annyi megjegyzést lehet e számításokhoz fűzünk, hogy az egységesítés tekintetéből, mi különösen a méltánytalanul különböző lelkészi és tanítói javadalmak mellett nagyon kívánatos, lehetne egy olyan általánosítást létesíteni, hogy a vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr a lelkésztanítók tanítói járandóságát a helyi járandóság fenti tekintetbevétele mellett 15 gyermekre alul évenként 800, 20 gyermekre alul 1000, és 20 gyermekre felül 1200 pengőre egészíti ki s az összeg természetesen többé nem változik. Így elkerülhető volna az e címen felvett állami költségvetési tételnek évről-évre, illetve 5 évenként való módosítása. Viszont az egyházi érdekeket is eléggé megóvná ez a megállapítás.

A lelkésztanítók a többletmunka ellen semmi módon nem tiltakozhatnak, hiszen olyan helyeken élnek, hol nincs elegendő alap két egyházi tisztviselő ellátására. De nagyon méltánytalan volna az is, hogy a pénzügyi kormányzat e szerény díjazási tervezet ellen tiltakozzék, hiszen az államkincstár a lelkésztanítói állások felállításával évről-évre nagyon súlyos összegeket takarít meg, amik az ily módon létesülő új kiadásnak 4—5-szörösét vagy még talán többet is tesznek ki a szerint, hogy milyen korú tanító van alkalmazva azokon a tanítói állásokon, amelyeket valami módon mégis államsegéllyel kell fenntartani, ha lelkésztanítói állás nem létesül. Kimutatásunk mutatja, hogy egyes ily tanítói állásoknál ma is alig van pár száz pengőnyi helyi javadalom, sok helyt még ennyi sincs.

A vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr által felvetett tervezet tehát minden számítás a legnagyobb mértékig igazolja.

Fel kell azonban különösen hívnunk a szanáló-bizottság nb. figyelmét a már eddig is létesült lelkésztanítói állásokra. II. számú tabellánkon 8 ilyen baranyai lelkésztanítói javadalmát mutatjuk ki. Számításaink mindenütt nagyon is valószínűk, semmit nem vettünk le a való értékekből, sőt az utóbbi évek gazdasági lehnyatlása sokkal rosszabb képet is mutatott valójában. Ezeknél a javadalmaknál a tanítói külön javadalom valósággal eltűnt, felemésztette azt az amúgy is csekély lelkészi javadalom, úgy hogy a lelkésztanítói kongruás javadalom is csak a legesekélyebb lelkészi javadalomnak felel meg, minden pótlék, minden javadalmi előny nélkül. Ezek az emberek tehát egészen ingyen, a legkisebb külön díjazás nélkül végzik szegény papi fizetésük fejében még az óriási többletmunkát, a tanítást is. Ezt a helyzetet egy, a méltányosságot szem előtt tartó állam egy perig sem nézheti így. A *legsürgősebb leendő köz tartozik* tehát, hogy ezek a már működő lelkésztanítók, kivált, ha a tanítói vizsgájuk megvan, vagy ezt az idén megszerzik, a hivatkozott miniszteri rendeletben tervbe vett tandíjkárpót-

lást már 1936 őszétől kezdve, vagy visszamenően erre a tanévre is megkapják.

Legyen szabad még a kérdéssel kapcsolatban kifejezni alábbi tiszteletteljes észrevételeinket:

a) nem látszik valószínűnek az, hogy nagyszámú lelkésztanítósg keletkezzen egyházunkban, hiszen a legtöbb egyházmegyében a kispaposság egyházközségekben is eléggé népes, 30 tanulón felüli tanulóval rendelkező elemi iskoláink vannak, bizonyára senki sem óhajtja azt, hogy ily lelkésztanítósgokat erőltetve létesítsünk; mindenesetre tekintettel kell azonban lennünk népünk nagyon megcsökkent teherbíróképességére és arra, hogy régi református iskoláink református jellegét továbbra is megtartani akarjuk;

b) ezen a ponton is tehát gondolni kell arra, hogy a szegény falvak református egyházi adóból fenntartott iskolái segélyt nyerjenek, vagy az államtól egy új iskolai adó forrásából, vagy a dologi tandíjkárpótlás újabb rendezésével, vagy a községektől, ha elfogadjuk azt az álláspontot, hogy az iskoláztatás elsősorban községi feladat. Mivel a túlterhelt községek ügyis részesülnek már állami segítségben háztartásuk vitelére, alkalom nyílik ezen a címen a felekezeti iskolákon is kiutalható és felülről is elrendelendő községi segéllyel segíteni;

c) de viszont igen nagy gond fordítandó az egyházi hatóságoknál és a kormányzatnál arra, hogy azok a százados szolgálatok, amelyeket szegény egyházunk az iskoláztatás terén tett most a némileg változott viszonyok közt is méltányoltassanak. Kétségtelenül találtunk református iskolákat, ahol ma a református tankötelesek számával csaknem felér, sőt olyat is, ahol több a másvallású gyermek. Nem egyezhetünk bele abba, hogy ezeket a községeket a nyomorúság bűnéért, a sokszor emlegetett egykéért, most egyházunk kapuán belül is büntessék. Ragaszkodunk kell a régi református iskolák református jellegű iskolaként való fenntartásának lehetővé tételéhez még ily esetekben is. Atyáink építették az épületeket, atyáink s szegény népünk áldozott a valamikor gazdag nemzet helyett is; varunk erősebb, nemesebb fajt a jelen megtört nemzedék helyébe. Tehát őrít kell állnunk, hogy ezek az iskolák egyszerű létszám, százalékos számítás indokolásával a községesítésnek vagy államosításnak oda ne dobassanak. A mi iskoláinkban nem uralkodik soha felekezeti türelmetlenség, századokig szolgáltunk ki más nyájat és egy báránykát el nem vettünk belőle. Kérnünk, sőt követelnünk kell iskolai birtokállományunknak e nehéz időben való megőrzését s erre minden illetékes tényező segítségét.

A szanáló-bizottság az előterjesztésben foglaltakat magáévá teszi s a lelkésztanítói állások díjlevelének e szempontok szerinti megállapítása iránti tárgyalások megindítására és lefolytatására az Egyetemes Konvent Elnökségét felkéri.

Egyházkerületi közgyűlésünk a határozat egész terjedelmében a „Debreceni Protestáns Lap”-ban való közlését kimondja s a Nagytiszteletű esperesek figyelmét felhívja erre a határozatra azzal, hogy a lelkésztanítói díjlevelek megállapításánál az e határozatban lefektetett elveket érvényesíteni szíveskedjenek.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

238—1937. szám.

KÖRLEVÉL

az esperesi hivatalhoz, a közép- és kézfűtőkü tanintézetek igazgatóihoz.

További eljárás elrendelésével közlöm a tiszántúli református egyházkerület 1936 december hó 16-ik napján tartott közgyűlésének jegyzőkönyvéből a 292. szám alatt hozott határozatát.

Debrecen, 1937 január 16.

Maklár Károly,
püspök.

292. szám.

Olvastatik az Egyetemes Konvent 320—1936. jkvi sz. határozata, az igazolt hadirokkant elhalálása esetén a lelkészi szolgálat díjmentes végzése tárgyában:

„A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úr 1936. évi április hó 19-én 5309—1936/11. ú. o. szám alatt kelt iratával arról értesíti az Egyetemes Konvent elnökségét, intézkedjék arravatkozóan, hogy az igazolt hadirokkantak elhalálása esetén a lelkészi szolgálat díjmentesen végeztessék

el. Közli a miniszter úr, hogy a katolikus püspöki konferencia akképen határozott, hogy az igazolt szegénysorsú hadirokkantak és hadiözvegyek ingyenes beszentelésben részesüljenek és mindenütt, ahol a halottak sírigkísérése szokásban van, e megtisztelés is külön stóladj nélkül megadassék nekik. A miniszter úr ezt a kérését azzal indokolja, hogy a hadirokkantak részére megállapított temetési segély oly törvényes járandóság, amelynek felhasználásáról senki sem tartozik számot adni az, aki az eltemetésről gondoskodik, így a sírhozkísérés költségét sem köteles viselni.

Egyetemes Konventünk megállapítja, hogy a temetési költségek megszabásának joga az egyházközségek presbitériumának hatáskörébe tartozik s ezidőszent nincs olyan jogszabály, amelynek alapján elrendelhetné, hogy igazolt hadirokkantak elhalálása esetén a temetést végzett hátramaradottak semmiféle díjat ne fizessenek. Tudomása van az Egyetemes Konventnek arról, hogy egyházközségeink általános gyakorlata szerint igazoltan szegénysorsú hívek eltemetése ingyenesen szokott megtörténni, s nincs kétsége aziránt, hogy ez a kedvezmény a hadirokkantakra különös jóindulattal terjesztetik ki abban is, hogy a sírkíséret, ahol ez szokásban van, ellenszolgáltatás nélkül, megadassék nekik. Nagyobb nyomaték kedvéért azonban szükségesnek látja, hogy a hadirokkantakkal szemben mindnyájunk által élénken érzett erkölcsi tartozásnak ezt a követelményét az egyházkerületek figyelmébe ajánlja megfelelő állásfoglalás végett.

Kerületi közgyűlésünk a vonatkozó határozatnak a „Debreceni Protestáns Lap”-ban való leközlését meghirdetését elrendeli.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

278—1937. szám.

KÖRLEVÉL

Dr. Nagy Jenőnek, a debreceni református Kollégium gimnáziuma tanárának „Az erdő madárvilága” című könyvét, amely az erdő madárvilágának kirándulások alkalmával való megismeréséhez óhajt segítséget nyújtani tanulónak, tanítónak, tanárnak egyaránt, ajánlom a főhatóságom alá tartozó iskolák tanító és tanári testületének szíves figyelmébe.

Debrecen, 1937. évi január hó 15.

Maklár Károly sk.,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

323—1937. szám.

KÖRLEVÉL

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi Miniszter úrnak ajándékolnak a tanerők részéről való elfogadásának megtöltés tárgyában a nyilvános joggal felruházott tanintézetekben működő tanerőkre vonatkozólag kiadott 98,846—1928. V. számú rendeletében, a középiskolai tanerőkre vonatkozólag kiadott 540/1221—1931. számú rendeletében, a felsőkereskedelmi iskolák Rendtartásának 51. § 2. bekezdésében, valamint a polgári iskolák Rendtartásának 132. §-ában, illetve a polgári iskolai tanerőkre vonatkozólag kiadott 41,389—1932. sz. rendeletében foglalt rendelkezései ellenére ismételt az elterjedt tapasztalnia, hogy még mindig előfordulnak olyan esetek, amidőn egyes tanerők a tanulótól, vagy azok szüleitől névnap, születésnap, karácsony, évzáróvizsga stb. alakalmából virágokat, vagy különböző ajándékokat fogadnak el.

A figyelmességgel való visszaélések megakadályozása és esetleges félremagyarázások elkerülése céljából, valamint arra való tekintettel, hogy a mai nehéz gazdasági viszonyok mellett a szülők nagy részét még a csupán figyelmet és szeretetet tanúsító virágajándékozások is anyagilag érzékenyen érintik, illetőleg az ajándékozásra egyáltalán nem képes szülők gyermekeinek lelkében a tanulótársaik által nyújtott ajándékozások láttára keserű érzés támadhat, ismételt és fegyelmi felelősségrevonás terhe mellett megtiltom, hogy a jövőben a tanerők akár a tanulóktól, akár azok szüleitől vagy hozzátartozóitól bármilyen ajándékot elfogadjanak.

Debrecen, 1937 január 21.

Maklár Károly,
püspök.

tendő állami, ártéri stb. adók és közterhek az egyházi pénztár által fizettetnek.

8. Ha a 100 q életneműek ára a 3000 K-t el nem érme, ezen összegre azt az egyház pénztára ki fogja pótolni.

Jegyzet: a nyolcadik pontban foglalt záradékot a egyházköztség presbitériuma serelemzőnek tartja és örökös békétlenség kútfejének tekinti, ezért szabályszerű határozatban azzal a kérelemmel járult a fokozatos egyházi hatóságokhoz, hogy ezt a záradékot egy fix összegben kívánja megváltani s erre felajánlott 600 P-t. Mint díjvel módosítási ügyet az egyházmegyei és egyházkerületi közgyűlés legközelebbi ülésén le fogja tárgyalni s annak döntése lesz kötelező úgy az egyházközségre, mint a megválasztott lelkészre.

Pályázati határidő a kiadás napjától számított 15 nap.

Kötelesség: Az E. T. rendelkezései szerint.

Beruházás címen bejelentve 922:56 P.

Gyümölcsfák és kertmegtérítés címen 264:70.

Befektetés a szántóföldre, mely az 1937. évi termés megosztás szerint fog az előd és a utód közt elosztatni 755:06 pengő.

Az állás 1937. évi június első napján foglalandó el.

A kellően felszerelt kérvények — a visszaküldésre szükséges portóbélyegekkel — a szatmári református egyházmegye esperesi hivatalához Tyukod, Szatmár megye küldendők.

Debrecen, 1937 február hó 15.

Maklár Károly,
püspök.

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

579—1937. sz.

Pályázati hirdetés

az áthelyezés folytán megüresedett debreceni Árpád-téri lelkipásztori állásra.

Javadalom:

1. Az Árpád-téri lelkipásztori lakás természetbeni használatára.

2. Az egyházmegye és egyházkerület által megerősített 1721—1920. P. sz. presbitérium VII., VI. fizetési osztályban és V. fizetési osztály 2. fokozatában járó, a presbitérium által időről időre megállapított készpénzfizetés, mindenik fokozatában eltöltött 3 év várakozási idővel. A szolgálati idő megállapításánál a másutt töltött rendes lelkészi és rendes teológiai tanári szolgálat a fizetési fokozatba való beosztásnál figyelembe vétetik.

3. 11 katasztrális hold fekete föld haszonélvezete, melynek adóit az egyház fizeti.

4. 34 köbméter tűzifa beszállítva.

5. Stóla az általa sorrend szerint végzendő temetésekért egészen, a keresztelesekért és esketésekért járó díjak pedig az eddigi gyakorlat szerint a lelkipásztori-társakkal megosztva.

Megjegyzés. A presbitérium ennek a díjlevélnek két irányban való változtatására határozatot hozott, amely abban az esetben, ha ezt a felsőbb egyházi hatóságok jóváhagyják, a megválasztott lelkipásztorra kötelező lesz. A presbitérium határozata szerint a díjlevélből a 3. pont alatt felsorolt 11 kat. hold fekete föld haszonélvezete kimarad és az 5. pont szerinti stólára vonatkozóan az a megjegyzés pótlólag beiratik, hogy a most megválasztandó lelkipásztornak nem lesz kártérítési igénye amiatt, ha a debreceni egyházközségben a lelkipásztori állások száma utólag szaporíthatni fog.

Kötelesség:

E. T. rendelkezései szerint.

A pályázati határidő a pályázat megjelenésétől számított 15 nap.

Az állást a választás jogerőre emelkedése után esperesi engedéllyel azonnal el kell foglalni.

A kellően felszerelt kérvények a debreceni egyházmegye esperesi hivatalához, Monostorpályi (Bihar megye) küldendők, a visszaküldéshez portóbélyeg feltétlenül csatolandó.

Debrecen, 1937 február 15.

Maklár Károly,
püspök.

Pályázat

a nyugdíjazás folytán megüresedett gégyeni lelkészi állásra.

Javadalom:

1. 39 köböl 3 véka rozs.

2. Készpénz a hívektől beszedve 130 frt.

3. 60 kat. hold 1302 négyszögöl tagosbirtok.

5. 876 négyszögöl szőlő.

6. 1 kat. hold 700 négyszögöl belsőség, lakás, kert.

7. Stóla.

Jegyzet: A javadalmi föld mindennemű adóját az egyház pénztára viseli.

Pályázati kérvények Református Esperesi Hivatal Demecser, Szabolcs megye címre küldendők a pályázat megjelenésétől számított 30 nap alatt. Okmányok visszaküldésére bélyeg csatolandó.

Maklár Károly sk.
püspök.

Pályázati hirdetés.

A mátészalkai református egyház a megüresedett organista-kántori állásra pályázatot hirdet.

Javadalom: kétezer pengő, lakás, esetleg lakbér, temetési stóla. Kötelesség: Mindenféle kántori szolgálat, belmissziói munka, egyházi számvitel. Pályázati határidő február 17. Bemutató szolgálat febr. 18 d. e. 10 órakor, pályázók önköltségén.

TARTALOM:

Dr. Veress István: Nagy József 1860—1937.

Baja Mihály: Dr. Veress István.

Baráth Imre: Kubizmus.

Tamás Ferenc: Mit tanulhatunk a német egyházi harcokból?

Szeremley Béla: Módszer vagy lélek.

Szabó Gyula: A temetési éneklés körüli bajokról.

Dr. Nagy Sándor: A tiszántúli egyházkerület múltjából. Könyvismertetés.

Hírek az egyházmegyékből.

Gyászrovat.

Különlélek.

Hivatalos értesítés.

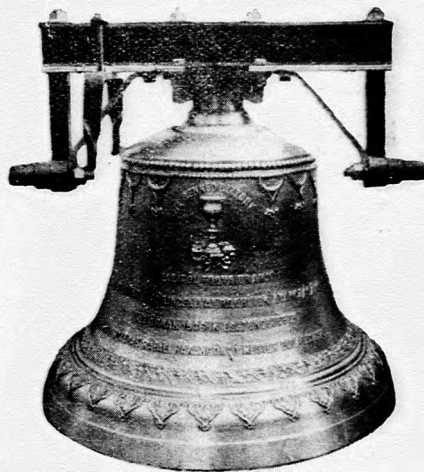
Pályázatok.

Szlezák Ráfael

harangöntőmester

BUDAPEST, Frangepán-utca 80. sz. Saját ház!

Készít: új harangokat, harang vaskoronákat és vasállványokat, repedt harangokat újra átönti legjutányosabb árak s kedvező fizetési feltételek mellett.

Garbolci református egyház harangja.

Mielőtt harangot rendel, kérjen díjmentes költségvetést!

Eddig szállított harangjaimról igen szép elismerő leveleket kaptam.

**Földek, házak,
telkek eladása,
vétele, bérlete**

ügyében forduljon bizalommal

DIENES JÓZSEF

O. F. B. ingatlanforgalmi irodájához
Debrecen, Fűvészkert-utca 16.

A „Takarékosság” Kereskedelmi R.-T.

kötelékébe tartozó **102** cég a mai gazdasági helyzetnek legmegfelelőbb bevásárlási lehetőséget nyújtja, mely

Hitel készpénzáron!

Kényelmes havi részlet törlesztés!

Havonta megújuló állandó továbbvásárlási lehetőség!

A „TAKARÉKOSSÁG” igazoló könyvecskéi és vásárlási utalványai a „Takarékosság” igazgatóságától igényelhetők

Debrecen, Deák Ferenc-u. 6. sz.

SESZTINA LAJOS

Alapította 1819-ben Sesztina János, vasnagykerekedése
Telefon 6. és 15—48. Debrecen.

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zslir-bödönök, disznóölő-kések, húsvágó-gépek

MAGYARORSZÁG ARANYKOSZORÚS MESTERE

FIGYELEM!

FIGYELEM!

A keresztnévet ne tessék összetéveszteni

Szlezák László

harang- és ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár

Budapest, Petneházy-u. 78.
(Frangepán-u. mellett)

Telefon: 913—53
(Saját házában)

KITÜNTETVE:

Párisi világkiállításon díszoklevéllel, 6 darab nagy aranyéremmel, 1 darab nagy ezüstéremmel és több állami díszoklevéllel

SZÁMTALAN ELISMERŐ LEVÉL!

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli református egyházkerület könyvnyomda-vállalata. 1937—384.